

del factor inicial. Les sentències que s'han utilitzat en aquest sentit són:

METHOD = PCA, que fa l'anàlisi dels components principals i correspon al mètode utilitzat per extreure el factor inicial;

FORM = CORR, que defineix la matriu que factoritzam que, en aquest cas, és la matriu de correlacions.

NUBER = 3, que dóna el nombre màxim de factors obtinguts.

La sortida del programa de control ve determinada per la instrucció:

PRINT CORR, que dóna la matriu de correlacions de les variables.

S'han fet cinc programes de control, tots segons aquestes especificacions. Només es diferencien en el nombre, nom i format de les variables que estudien. Una vegada escrit un programa de control que distingim amb la terminació .BM, es fa córrer la versió P4M del BMDP, que escriu el resultat en un fitxer que acaba en .DAT.

Els diferents programes de llenguatge de control són:

UNO.BM sobre les 14 Variables Territorials Prèvies (VTP), i que té la sortida UNO.DAT correcte.

DOS.BM sobre les 22 Variables de Planejament Municipal (VPM), que dóna la sortida DOS.DAT amb una matriu de correlacions singular de només 17 variables independents.

TRES.BM sobre les 17 variables independents anteriors, i que té la sortida TRES.DAT.

TOTAL.DAT corresponent a les 14 VTP i les 17 VPM per donar 31 Variables Prèvies i de Planejament (VPP) amb les quals tenim una matriu singular a la sortida TOTAL.DAT; aquesta matriu només té 28 variables independents.

QUATRE.DAT sobre aquestes 28 VPP, la matriu de correlacions la qual es troba a la sortida QUATRE.DAT.

L'estudi més detallat de totes aquestes sortides del càlcul correpon a altres catítols d'aquest treball.

UNO.BM sobre les 14 Variables Territorials Prèvies (VTP), i que té la sortida UNO.DAT correcte.

DOS.BM sobre les 22 Variables de Planejament Municipal (VPM), que dona la sortida DOS.DAT amb una matriu de correlacions singular de només 17 variables independents.

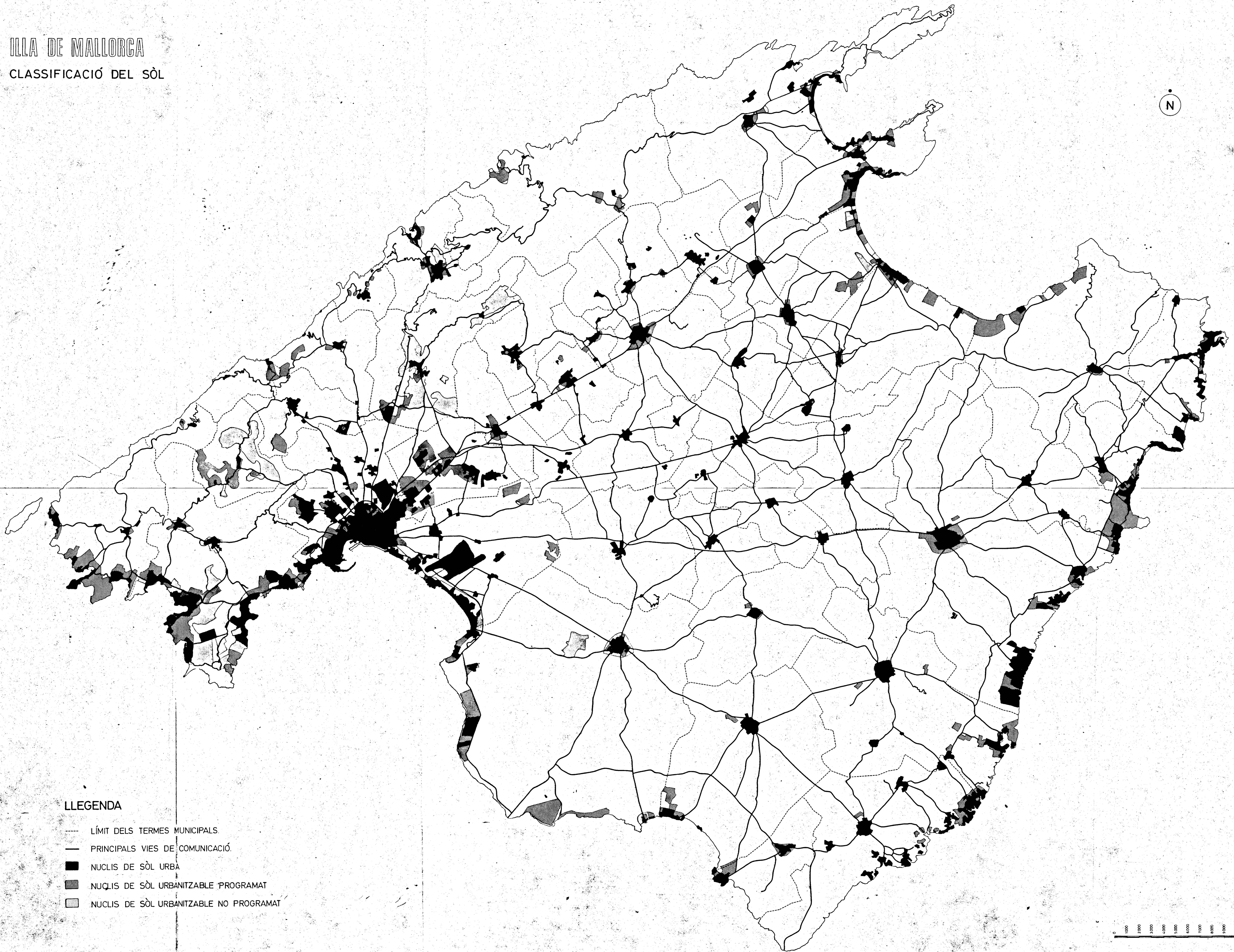
TRES.BM sobre les 17 variables independents anteriors, i que té la sortida TRES.DAT.

TOTAL.DAT corresponent a les 14 VTP i les 17 VPM per donar 31 Variables Prèvies i de Planejament (VPP) amb les quals tenim una matriu singular a la sortida TOTAL.DAT; aquesta matriu només té 28 variables independents.

QUATRE.DAT sobre aquestes 28 VPP, la matriu de correlacions la qual es troba a la sortida QUATRE.DAT.

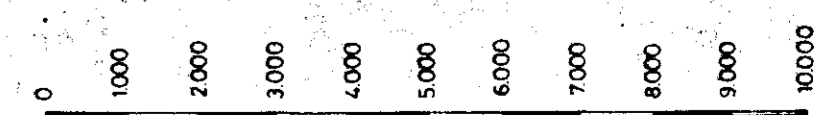
L'estudi més detallat de totes aquestes sortides del càlcul correpon a altres catitols d'aquest treball.

ILLA DE MALLORCA
CLASSIFICACIÓ DEL SÒL

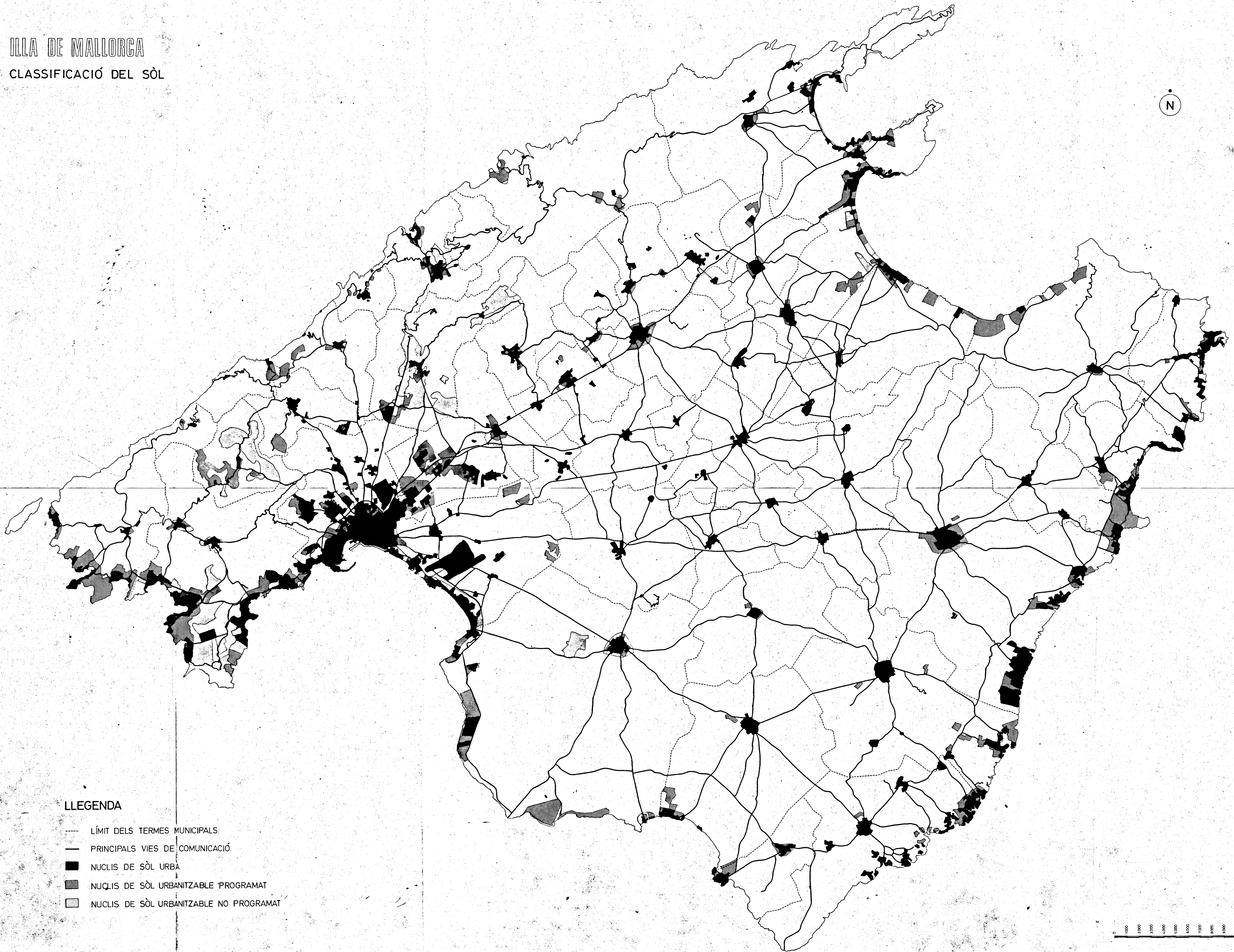
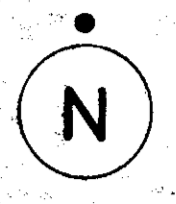

LLEGENDA

- LÍMIT DELS TERMES MUNICIPALS
- PRINCIPALS VIES DE COMUNICACIÓ
- NUCLIS DE SÒL URBA
- ▨ NUCLIS DE SÒL URBANITZABLE PROGRAMAT
- NUCLIS DE SÒL URBANITZABLE NO PROGRAMAT

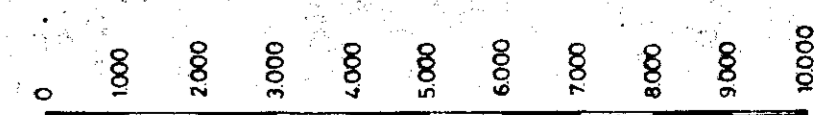

ILLA DE MALLORCA
CLASSIFICACIÓ DEL SÒL

LLEGENDA

- LÍMIT DELS TERMES MUNICIPALS
- PRINCIPALS VIES DE COMUNICACIÓ
- NUCLIS DE SÒL URBA
- ▨ NUCLIS DE SÒL URBANITZABLE PROGRAMAT
- NUCLIS DE SÒL URBANITZABLE NO PROGRAMAT

2. -

L' ORGANITZACIÓ

TERRITORIAL MALLORQUINA.

2. L'ORGANITZACIÓ TERRITORIAL MALLORQUINA.

Si bé hem descrit la problemàtica territorial mallorquina al punt 1.1.3, aquesta descripció ha estat un tant empírica, i per tant cal dur a terme l'anàlisi amb més rigorositat i sotmetre les dades als anàlisis quantitius que ens permetran descriure i interpretar el sistema global que des d'un punt de vista urbanístico-territorial es dona a Mallorca.

Però abans d'entrar propiament en l'anàlisi de les dades, cal que ens situem en la societat en la qual es dona la problemàtica descrita.

Ens referim als agents que dins d'una societat capitalista com la nostra dibuixen el territori actual i futur de Mallorca.

Per a la identificació ens hem basat en les obres ja clàssiques de n'Horacio CAPEL (1977, pp 85-142) i de GARCIA BELLIDO-GONZALEZ TAMARIT (1980, pp 141-172), tot fent especial atenció a un article que fa especial referència als agents que actuen en el turisme litoral, com és el d'en Joan-Eugeni (SANCHEZ, 1985b, pp 112-115).

No hi ha diferències entre la tipologia d'agents que s'assenyalen a les obres anteriors i la que ens trobam a Mallorca. En tot cas caldria especificar una mica i descriure un poc millor el comportament concret dels agents dins d'una societat fortament terciatizada com la nostra, en funció d'un turisme que en el nostre cas el quasi exclusivament de litoral.

Anem a veure, però, quin són aquests agents de que parlam, independentment de llurs aliances o coincidències segons els casos.

-Els propietaris del sòl.

Com sigui que l'activitat urbanística es desenvolupa sobretot en funció del litoral i de la segona residència, ens referirem per un costat als propietaris de la franja litoral i per l'altra als de les àrees -a vegades rústiques- però amb vocació de segona residència.

Aquests propietaris el que pretenen fonamentalment és que el planejament fixi uns solars i parcel·les mínimes a efectes edificatoris, el màxim de petites possible, amb la qual cosa les possibilitats de guany s'incrementaran extraordinàriament, en funció d'un major possible aprofitament.

Abans de desenvolupar-se, a Mallorca, el model territorial descrit i que analitzam, les zones de litoral,

les marines, eren les més poc productives agricolament i per tant les més rebutjades pels hereus familiars. Però a partir del desenvolupament turístic aquestes àrees passen a un primer pla en funció de les expectatives que aquest procés genera.

El fet de demanar, per tant, els propietaris, uns alts coeficients d'aprofitament per les seves propietats, arribats a un cert extrem, pot ser contradictori per a ells mateixos, ja que l'excessiva densificació de les diferents zones fa perdre valor als solars encara buits. Però disortadament, això és una realitat de la que els propietaris encara no se'n adonen o no se'n volen adonar del tot.

-Els corredors de finques, com a simples intermediaris que són, també pretenen un màxim aprofitament, en tant en quant com major sigui el montant de la seva operació, majors seran els guanys percentuals.

-Els constructors-promotors. No diferenciarem aquests dos agents, que originàriament eren diferents, ja que en la actualitat quasi sempre es confonen, ja que com diuen GARCIA BELLIDO-GONZALEZ TAMARIT (1980, pp 150):

El promotor teórico puro no abunda. Lo normal es que sea propietario de suelo y a la vez construya y financie a terceros la compra de sus productos terminados (...).

L'experiència mallorquina ens diu que els promotors-constructors també volen un màxim aprofitament als solars i parcel·les. Així es veu en llur frontal oposició als plans urbanístics que pretenen controlar mínimament la construcció.

Però en molts d'indrets de l'Estat i sobretot a l'extranger, han comprès com la restricció a l'edificació lluny d'anar en contra de llurs interessos els beneficia. Efectivament, un aprofitament urbanístic restrictiu, abarata el procés de construcció en tant en quant el sòl és un del sumands del preu final i si la demanda malgrat tot hi és, aquest abaratament afavorirà entre d'altres als promotors-constructors.

-Els hotelers. Aquest agent es dona evidentment només en economies turístiques com la nostra.

Quan començava la construcció de la infraestructura turística, els hotelers estaven força interessats en un fort aprofitament urbanístic. La densificació actual dels equipaments hotelers són el resultat d'aquesta pretensió generalitzada. Un cop saturada (?) l'oferta hotelera sembla com si els hotelers haguessin canviat d'actitud. Avui en dia es sent parlar molt de la gallina dels ous d'or fent referència al turisme.

Efectivament avui en dia els hotelers parlen de frenar la construcció i això per dues raons fonamentals:

1ª per no espenyar més el paisatge que és el fonamental atractiu que pot oferir Mallorca.

2ª per reduir al mínim la competència dins del sector.

Les darreres friccions (estiu del 86) entre les conselleries de Turisme i Ordenació del Territori no fan més que reflectir aquests diferents punts de vista al respecte entre constructors i hotelers.

-Els bancs, que han finançat i segueixen finançant les principals operacions urbanístiques. Si bé en un principi el banc no es fiava de la possible rendabilitat del turisme i els hotelers hagueren de recórrer als tours-operadors, a l'actualitat han entrat de ple en aquest tipus d'operacions.

-Els usuaris, que són els ciutadans que usen i pateixen quotidianament el territori. Si bé als anys 70 la pressió popular en temes urbanístics fou important, en l'actualitat, cal acceptar que aquesta pressió ha minvat força i les sortides individuals tipus segona residència priven sobre les reivindicacions col·lectives.

-El poder, que en temes urbanístics cal fer una referència sobretot als ajuntaments, que des de les primeres eleccions democràtiques emprengueren amb força la revisió de llurs planejaments, amb criteris no tant desenvolupistes com els que eren revisats.

Malgrat tot, la majoria d'ajuntaments mallorquins, com la mateixa Comunitat Autònoma, estan en mans de partits conservadors. Entre els que estan en poder de l'esquerra cal destacar Palma, que ha tingut no pocs problemes amb la Comunitat Autònoma en el procés de tramitació del seu planejament. Malgrat tot els ajuntaments progressistes han rebaixat molts del seus plantejament inicials en matèria urbanística quan han baixat a l'arena de la pràctica política concreta.

Ens trobam, per tant, amb unes correlacions de forces, que sense ser les ultradesenvolupistes dels anys 60, tampoc pronostiquen un futur més racional en matèria urbanístico-territorial.

2.1.- Les variables una a una.

2.1. Les variables una a una.

En aquesta part del treball explotarem la informació enmagatzemada a la MIG. Dins tot el bloc 2.1 treballarem amb les variables individualment, observant i descrivint la distribució de les mateixes. Tot diferenciant les VTP de les VPM. Després, abans d'entrar en l'AF, examinarem altres aspectes del planejament municipal (punt 2.1.4) com els referents als nuclis de sòl urbà, la costa, el ENU i els límits teòrics imposats per l'aigua.

Els anàlisis multivariants, relacions de totes les variables es du a terme als punts 2.2, 2.3 i 2.4 (VTP, VPM i VPP respectivament).

2.1.1. Les variables territorials prèvies.

Examinarem aquí les 14 VTP que com ja diguerem a 1.6.1, són aquelles que independentment del planejament descriuen el que pensam poden ser condicionants per a la planificació. Aquí encara treballam amb valors bruts, sense regularitzar o tipificar, per tant les desviacions estàndard són fruit de les diferents unitats de cada una de les variables.

Per tal de poder comparar les diferents disposicions de les variables es calcula l'anomenat coeficient de variació (BARBANCHO, 1978, pp 153-154; GRUPO CHADULE, 1980, pp 89-90), que respon a la fórmula:

$$V = S/M \times 100$$

és a dir divideix la desviació estàndard (S) per la mitjana aritmètica (M), multiplicant per 100 tenim el valor en percentatges de S sobre M. El nostre programa no ho fa amb percentatge (no multiplica per 100) i tal com es pot observar a la taula presentada a continuació per passar a percentages cal fer córrer la coma dues posicions cap a la dreta. Tanmateix aquesta taula també és presentada amb la sortida del programa per impresora (punt 4.2.1):

VARIABLE	COEFFICIENT OF VARIATION
1 A	0.811240
2 B	0.882581
3 C	1.60015
4 D	1.89133
5 E	3.88254
6 F	2.30393
7 G	5.47068
8 H	2.79296
9 I	1.18606
10 J	0.441878
11 K	3.22422
12 L	2.19028
13 M	2.82243
14 N	0.991753

La dispersió més gran correspon a la variable 7G (Increment/decrement de població 1970-80) amb un 547,068% i dues variables realcionades amb la implantació de la població com són la 5E (Població de dret al 1981) i la 11K (Número d'habitatges). Mentrestant les variables amb més poca dispersió correspon a les de tipus físic, com són la 1A (Altitud mitjana), la 2B (Pendnet mitjana) i la 10J (Distància en km a Palma), amb un 81,12%, 88,25 i 44,18% respectivament.

Aquesta realitat ens pot donar ja una primera idea pista sobre el sistema territorial mallorquí, en el sentit que les diferències territorials que podriem anomenar de tipus humà són molt més radicals que les de tipus físic. És a dir, hi ha més diferències intermunicipals quant a població, habitages etc, que quant a pendents, altitud etc.

No farem aquí una proposta de delimitació de la serra de Tramuntana amb criteris físics ja que esperam per això el tractament conjunt de totes les variables.

3C.- Quilòmetres de costa (taula 4.1.1.3).

Malgrat la disparitat de dades existents sobre l'extensió del litoral mallorquí, hem fet una aproximació tipològica als municipis amb més km de litoral segons les nostres dades, a partir de la mitjana (M) i la desviació estàndard (S).

1^r: de M+3S a M+4S (48,67 a 62,10) → Pollença.

2ⁿ: de M+2S a M+3S (35,24 a 48,67) → Calvià.

3^r: de M+S a M+2S (21,81 a 35,24) → Alcúdia, Andratx, Capdepera, Escorca, Lluçmajor i Santanyí.

4^t: de M a M+S (8,39 a 21,81) → Artà, Felanitx, Manacor, Palma, Santa Margarida i Sóller.

5e: - de M (-8,39) → Banyalbufar, Campos, Deià, Estellencs, Fornalutx, Muro, les Salines, Sant Llorenç, Son Cervera i Valldemossa.

Aquesta variable de tipus físic (Km de costa) és generada per l'acció de l'home, com és ara l'arbitrarietat dels termes municipals.

Els 25 municipis amb litoral, podriem dir que es reparteixen la costa gaire bé proporcionalment a la seva extensió superficial, amb excepcions importants com les de

Pollença, Calvià i Alcúdia on els caps de Formentor, Cala Figuera i la Victòria fan augmentar considerablement la variable litoral.

4D.- Àrea ocupada per les platges (taula 4.1.1.4).

Aquesta variable depèn directament de les tres anteriors, 3C possibilita l'existència de platges, mentre que 1A i 2B restringeixen aquesta possibilitat.

Amb l'habitual sistema podem establir la següent tipologia:

1^r: + de M+2S (+18,28) → Artà, Alcúdia i Campos.

2ⁿ: de M+S a M+2S (11,05 a 18,28) → Muro, Palma, Pollença i Sant Llorenç.

3^r: d'M a M+S (3,82 a 11,05) → Calvià, Capdepera, Manacor, les Salines, Santa Margarida, Santanyí i Son Cervera.

4^a: -M (-3,82) → Andratx, Banyalbufar, Deià, Escorca, Estellencs, Felanitx, Llucmajor, Sóller i Valldemossa.

L'estudi d'aquesta variable ens assebeta del pes negatiu que representa la serra de Tramuntana per a l'existència de platges i per tant (?) de l'hipotètic pes del sector turístic. Així i tot hi ha casos com els d'Artà i Campos, amb molta extensió de platges encara verges i on no és casualitat que s'hi donin uns conflictes urbanístics dels

més importants de l'illa (la Canova a Artà i el Trenc a Campos).

Poden sobtar també, casos com el de Lluçmajor, a l'extrem contrari, on el vindobonià de la marina dificulta l'aprofitament intensiu que només es donarà a la part de l'Arenal que pertany administrativament a l'esmentat municipi.

5E.- Població de dret al 1981 (taula 4.1.1.5).

Sens dubte és tracta d'una de les variables que presenta un coeficient de variació més alt. És una variable molt dispersa.

És molta la literatura que parla de la desigual distribució de la població a Mallorca, no insistirem en aquesta problemàtica, només mesurarem aqueta dispersió.

Es tracta de la constatació numèrica de la macrocefàlia de Palma de la que ja hem parlat.

Al 1981, era el 54,32% de la població de Mallorca, la que tenia establerta la seva residència a Palma, i això comptant únicament el terme municipal de Palma ja que si contabilitzam, a més del terme municipal, els terrenys urbans units al continu urbà de la capital que creixen dins dels municipis veïnats -l'Arenal de Lluçmajor; el Pont d'Inca i el Pla de na Tesa de Marratxí; Cal Català i Illetes

de Calvià- el percentatge arriba al 55,88%, segons les dades del Nomenclator del 81.

Si enlloc de població de dret treballàssim amb població de fet, encara augmentaria considerablement el percentatge degut al caràcter eminentment turístic de les zones llucmajoreres i de la costa de Calvià esmentades.

No entrarem aquí en la qüestió del llindar a partir del qual s'ha de considerar una població urbana, però com que resulta que amb criteris exclusivament quantitius a l'Estat Espanyol s'estableixen el 10.000 habitants com a sostre a partir del qual ens trobariem amb poblacions urbanes, i com sigui que la mitjana de la variable població es situa a 10.279,06, podem establir tres tipus de municipis respecte a la seva població de dret al 1981:

1er tipus.- Palma. Amb el 54,33% de la població de l'illa supera més de 7 vegades la mitjana en intervals de desviació estàndard. Constitueix sens dubte el cim macrocefàlic més destact quant a la distribució de la població.

2° tipus.- Calvià, Felanitx, Inca, Lluçmajor, Manacor i Pollença. Aquests municipis superen la mitjana sense ultrapassar-la en 1 interval d'S. A aquest grup s'hi podria afegir perfectament la Pobla, que tot superant el llindar dels 10.000 habitants, no assoleix per 260 moradors la mitjana de la distribució.

No creim, amb QUINTANA (1979, pp 32-33), que aquest sigui el millor mètode per quantificar la població urbana respecte a la rural, que per altra banda tampoc és l'objectiu de la present tesi. Pensam que a partir de la tesi doctoral de n'Albert QUINTANA (1979), quedà demostrada la dependència funcional de tota l'illa cap al centre urbà per excel·lència: Palma.

Així i tot queda clar que aquestes ciutats juguen el paper de segon esglaió en la desproporcionada distribució espacial de la població mallorquina. Comptant el cas de la Pobla, la població d'aquest municipis suposarien el 19,67% del total mallorquí.

3ª tipus.- La resta de municipis, que no assoleixen la mitjana de la distribució. Són el que la gent anomena "pobles", malgrat ja tothom està d'acord en considerar-los part del món urbà que gravita sobre tota l'illa. Suposen el 26,00% de la població insular.

La distribució total i percentual dels tres tipus és la següent:

	Núm. Municipis	Pob. Dret	%
Tipus 1	1	290.372	54,33
Tipus 2	7	105.372	19,67
Tipus 3	44	138.995	26,00
Total	52	534.511	100,00

6F.- Increment/decrement de població en temporada alta (taula 4.1.1.6).

Però anem a veure d'una forma descriptiva les VTP.

1A.- Altitud mitjana (taula 4.1.1.1).

Aquesta variable, com ja assenyalarem fou extreta de treballs de curs del departament de Geografia, fent la mitjana dels diferents resultats municipals assolits que per força havien de ser molt semblants.

Els valors municipals s'obtingueren mitjançant el sistema de quadricula (ESTÉBANEZ-PUYOL, 1978), hi han de ser considerats com els valors més aproximats del que des d'ara disposam.

A partir de la mitjana aritmètica ($M = 204,539$), podem diferenciat els municipis que superen la mitjana -la serra de Tramuntana- dels que estan per davall d'ella -la resta-, amb uns màxims a Escorca i Fornalutx i uns mínims a les Salines.

2B.- Pendent mitjana (taula 4.1.1.2).

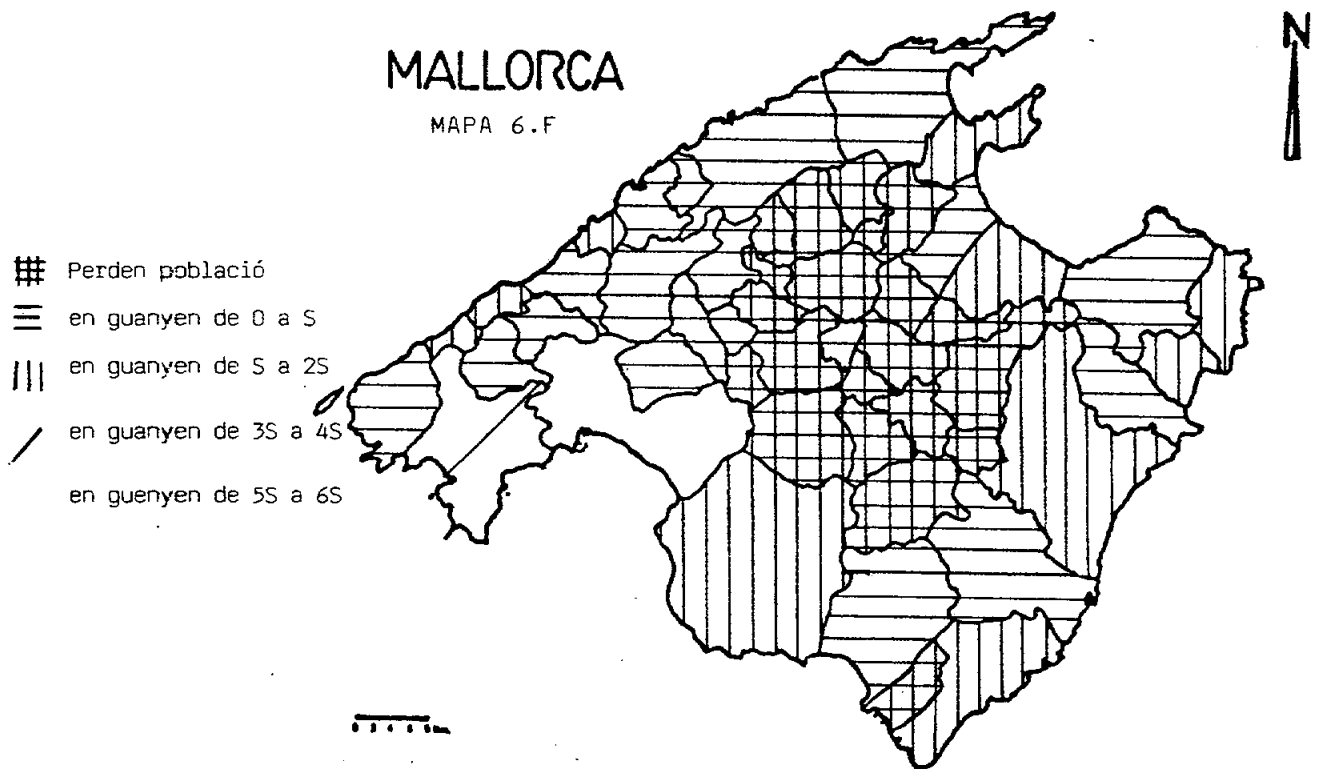
La pendent mitjana prové de la mateixa font que 1A i és també elaborada pel sistema de quadricules.

Com es pot observar a la taula 4.1.1.2, la pendent ens defineix també la serra de Tramuntana i algun municipi llevantí com Artà i Capdepera, que sense trobar-se a la Muntanya tenen pendents importants.

A partir de la font esmentada a 1.4.1, hem establert la quantificació de la migració poblacional en temporada alta.

Per fer els intervals d'aquesta variable enlloc de partir de la mitjana ho hem fet de 0, ja que ens interessava diferenciar els municipis que a l'estiu perden població dels que en guanyen, malgrat ho fassin en poca quantia.

Cartograficant els resultats d'aquests intervals s'assoleix el següent mapa:

La tipologia establerta diferencia clarament els municipis d'interior dels de litoral. Els tipus són els següents:

1^r: Els municipis que perden població.- Són tots els d'interior llevat d'aquells que per la seva proximitat a Palma i/o per l'atractiu paisatgístic que ofereix la Muntanya, en guanyen dins del primer interval d'S a partir de 0 = Alaró, Consell, Santa Maria, Marratxí, Bunyola, Esporles i Puigpunyent.

Hem de parlar aquí de dues excepcions importants com són les de les Salines i Costitx. El primer cas pensam que ha de ser degut a un error en la font utilitzada, mentre que per al cas de Costitx s'ha de tenir en compte que només guanya 11 habitats en temporada alta.

2ⁿ: Municipis que guanyen població per devall de la desviació estàndard. A més dels ja esmentats d'interior, són aquells municipis litorals que amb un cert pes turístic que no es situen, però, com a capdevaners en aquest subsector.

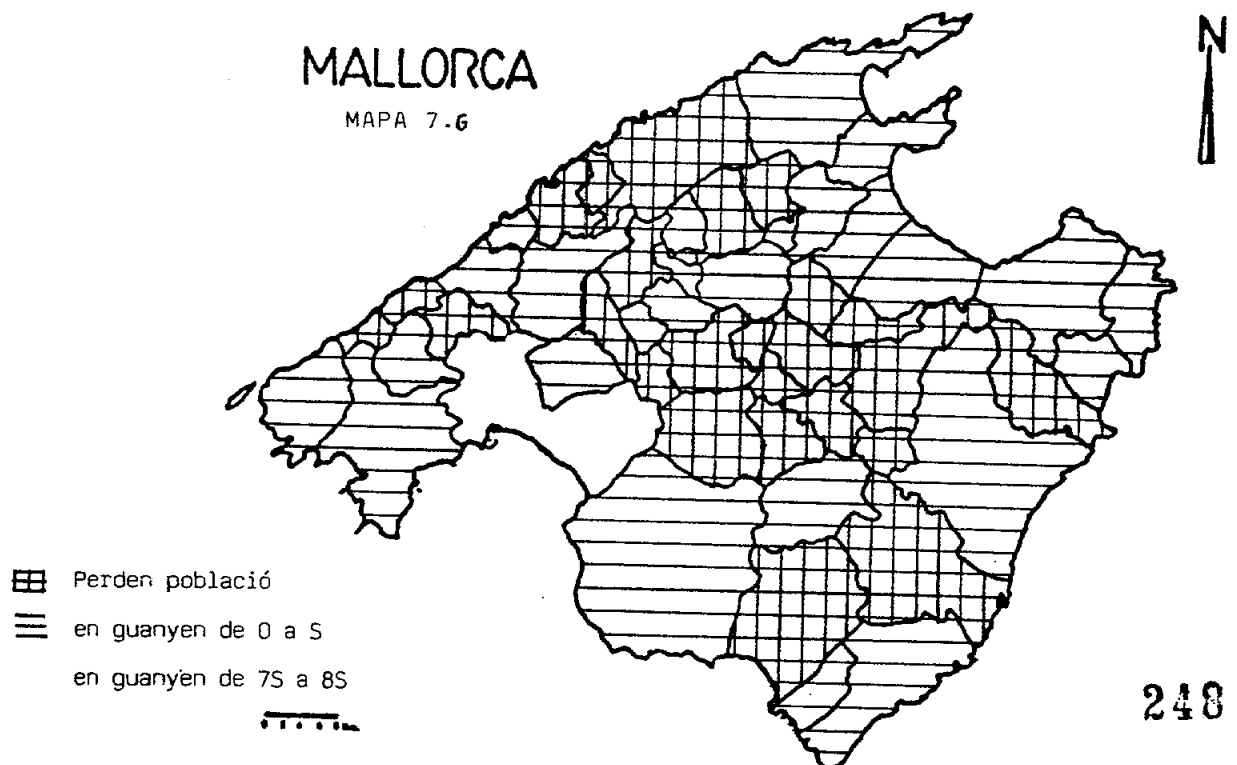
3^r: Municipis que guanyen població entre S i 2S. Es tracta d'importantes municipis turístics (Llucmajor, Santanyi, Manacor, Son Cervera, Capdepera, Santa Margarida i Alcúdia).

4^t: Els municipis més turístics de Mallorca, com són Calvià (de 3S a 4S) i Palma (de 5S a 6S).

Podem afirmar, per tant, que turisme i segona residència són les variables més relacionades amb la variable aquí tractada. Molt més el turisme, pel seu pes quantitatiu, que no la segona residència.

7G.- Increment/decrement de població entre 1970 i 1981. (taula 4.1.1.7).

Aquesta variable, a l'establir l'evolució demogràfica municipal intercensal (1970-81), reflecteix un poc la dinàmica poblacional més recent dels diferents municipis mallorquins. Fent intervals de desviació estàndard a partir de zero, podem fixar els grups tipològics que reflecteix el següent mapa:

1^r: Municipis que han perdut població. Són els situats a l'interior, a més dels de la serra de Tramuntana amb un difícil accés des de Palma i algun del sud-oest llunyà de la capital. Cal fer l'excepció aquí, dels municipis situats al Raiguer, que malgrat interiors, no perden població (en guanyen per devall d'S). Són, aquests darrers, municipis amb implantació industrial situats al llarg de la carretera Palma-Alcúdia que connecta els dos ports més importants de l'illa.

2ⁿ: Municipis que guanyen població per davall de la desviació estàndard. Amb l'excepció ja esmentada del Raiguer i de la Muntanya, es tracta de municipis fonamentalment de litoral.

3^r: Palma, amb un creixement de població entre 7 i 8 intervals de desviació estàndard.

és a dir, que aquesta variable, confirma de qualque manera la tendència descrita, amb l'augment poblacional de Palma i del litoral.

8H.- Treballadors industrials sense construcció (taula 4.1.1.8).

Quatre grups municipals poden ser establerts a partir de l'ocupació industrial.

1ra: Palma, que supera, gaire bé, amb sis intervals d'S a la mitjana de la distribució. És la primera població, amb diferència, quant a activitat industrial.

2na: Inca i Manacor: que superen amb dos i un interval de desviació estàndard respectivament a la mitjana. Són les dues poblacions que històricament han tingut un pes industrial considerable, malgrat per sota de Palma.

3ra: Els municipis que, superant la mitjana aritmètica de la distribució, ho fan per sota del primer interval de desviació estàndard a partir d'aquella. Es tracta d'Alaró, Binissalem, Lloseta, Felanitx, Lluçmajor i Marratxí. Els tres primers situats al Raiguer i amb tradició industrial com els casos de Felanitx i Lluçmajor; Marratxí es beneficia i s'aprofita de la seva proximitat a Palma per a la localització industrial.

4^a: La resta de municipis amb un pes industrial per davall de la mitjana.

La distribució dels actius industrials, com veim, segueix un esquema una mica diferent de la resta de variables tractades fins ara. Aquest esquema respon, més aviat a una tradició industrial anterior al boom turístic que provocaria el canvi de model territorial.

9I.- Superfície municipal llaurada (taula 4.1.1.9).

Aquesta variable va directament relacionada amb l'extensió dels diferents municipis, i per tant, no té gaire interès estudiar-la independentment de la resta de variables. A no ser per la minva d'hestàrees llaurades amb que ens trobam als municipis de la Muntanya, com veurem en estudiar totes les VTP conjuntament.

10J.- Distància a Palma en km (taula 4.1.1.10).

Tampoc és d'interès estudiar aquesta variable individualment. Caldrà veure quina relació té la proximitat o no a Palma amb la resta de variables, sobretot les VPM.

11K.- Nombre total d'habitatges (taula 4.1.1.11).

Aquesta variable és quasi bé redundant respecte a la de població de dret ($r = 0,993$) i per tant ens reprodueix els mateixos intervals tipològics.

12L.- Habitatges secundaris al 1981 (taula 4.1.1.12).

A partir de la mitjana i la desviació estàndard establim els tres grups tipològics següents:

1^r: Els que superen la mitjana en més d'una S. Es tracta d'Alcúdia, Calvià, Palma, Lluçmajor i Manacor.

Concretament Palma i Calvià superen M en S més de quatre vegades. Són, tots ells, municipis importants poblacionalment i turísticament.

2ⁿ: Els que superen la mitjana però no ultrapassen el primer interval de desviació estàndard. Es tracta de Sóller, Pollença, Santa Margarida, Felanitx, Santanyi i Campos. Tots ells municipis de litoral i amb un cert pes dels subsector turístic.

3ⁿ: La resta de municipis que es troben per devall de la mitjana.

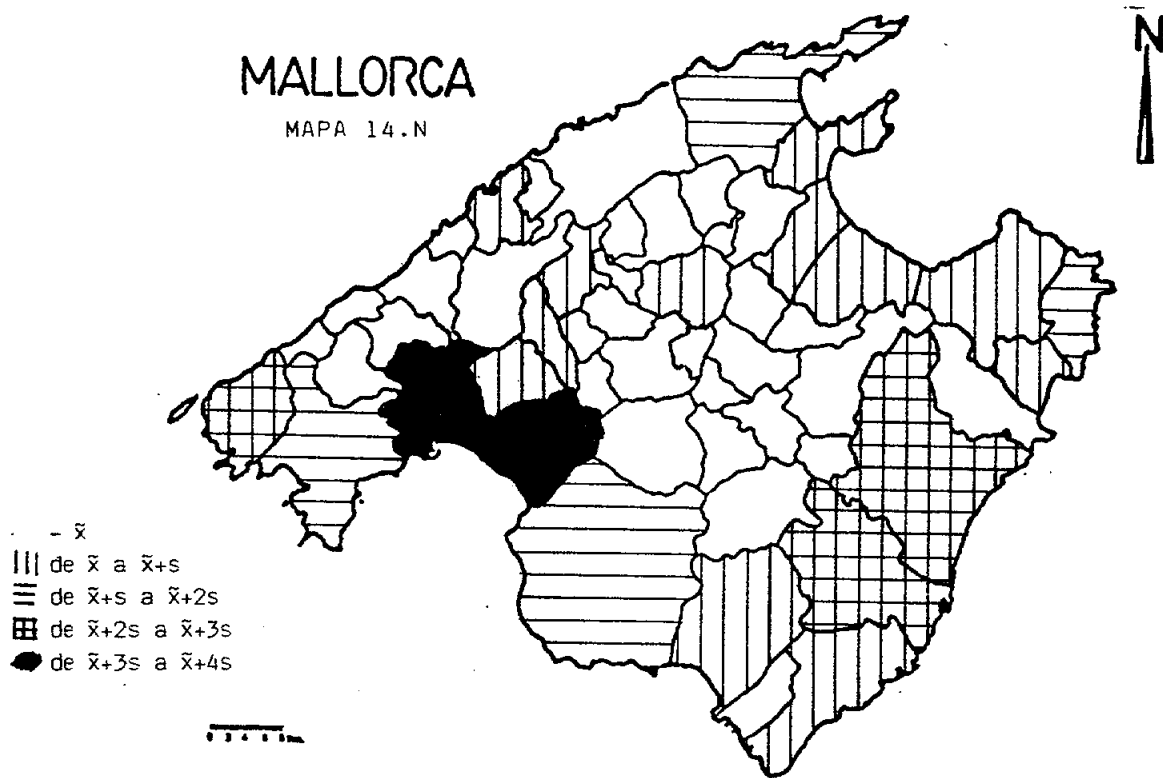
Si bé caldria esperar que els municipis propers a Palma tenguessen un nombre superior d'habitatges secundaris, cal tenir en compte com precisament la proximitat a Palma fa que molts dels habitatges construïts recentment a aquests municipis per part de ciutadans, siguin utilitzats com a principals i no com a secundaris.

13M.- Places turístiques al 1984 (taula 4.1.1.13).

Sobre aquesta variable ja en parlarem en una altra ocasió (RULLAN, 1985b). Destacarem aquí només l'extraordinari pes de Palma i Calvià, l'absència total de places turístiques a l'interior i la seva presència a tots els termes municipals costaners. És la variable on la dicotomia litoral-interior és més forta i contundent.

14N.- Llicències d'obres al 1981 (taula 4.1.1.14).

La tipologia establerta a partir de la M i la S,
és la mapificada a continuació:

Com veim l'activitat constructiva reproduceix també l'esquema d'activitat al litoral i sobretot a Palma. D'ella n'establím els cinc tipus següents:

1^r: Municipis amb una puntuació entre M+3S i M+4S. Únicament Palma es troba en aquest grup degut al ja arxivesmentat pes dins del total insular.

2ⁿ: Municipis amb una puntuació entre M+2S i M+3S. Andratx, Felanitx i Manacor es troben en aquest interval. Els tres són municipis turístics i a més els dos darrers tenen un pes important quant a població resident, mentre que Andratx pensam que deu la seva posició al gran desenvolupament urbanístic sofert per aquest municipi sobretot a partir de la construcció de l'autopista d'Andratx. Recordem també com aquest terme municipal és l'únic amb un PG fet segons la LS-56, molt més desenvolupista que l'Actualment vigent LS-75.

3^r: Municipis amb una puntuació entre M+S i M+2S. Són tots municipis de litoral amb l'excepció d'alguns propers a Palma (Marratxí i Santa Maria) o de l'actiu Raiguer (Alaró i Inca).

4^t: Municipis amb una puntuació entre M i M+S. Lluçmajor, Calvià, Capdepera i Pollença, on llur relativa poca presència en aquesta variable ens ha de fer pensar en errors en la font o en tot cas en una saturació conjunta d'aquesta activitat l'any 1981.

5*: Municipis amb una puntuació per sota de la mitjana aritmètica. Es tracta de la resta de termes municipals, d'interior amb els de la Muntanya, on llevat de Sóller i els dos extrems d'aquella (Andratx i Pollença), els altres municipis no assoleixen els nivells de la resta de litoral mallorquí.

Fins aquí hem treballat amb les 14 VTP, sense parlar de les que hem recollit dels diferents planejaments municipals. Ara entrarem a parlar d'aquestes que tenen a veure directament amb la planificació urbanística.

2.1.2. Les variables de planejament municipal.

Abans de parlar sobre cada una de les variables de planejament municipal (VPM) farem una sèrie de consideracions generals sobre els documents de planificació estudiats, concretament sobre el primer apartat de la fitxa de planejament municipal referent a les qüestions prèvies (veure 1.6.2).

El primer aspecte del que ens cal adonar-nos és el de la repercussió espacial dels diferents documents de planejament possibles (DSU, NNSS o PG).

Ja feren referència a aquest aspecte en un anterior treball (RULLAN, 1986a), però aleshores deiem que l'estat de la qüestió estava actualitzat a maig del 86. Per tant el mapa allí presentat és lleugerament diferents al que presentam ara (mapa 5.2). Amb un error a ambdós, com és el cas de Sant Joan del que ja ens hem fet resò.

Com ja deiem aleshores (RULLAN, 1986a), situacions urbanístiques similars són resoltes per part dels ajuntaments respectius amb figures de planejament diferents

amb la por a fer-se quant a futures actuacions com a tònica general. Per tant si poden passar amb NNSS no redacten PG i si ho poden fer amb DSU no fan NNSS. Així molts de municipis amb importants problemàtiques urbanístiques com són els de la comarca d'Artà (Manacor encara funciona amb NNSS, malgrat posteirorment al recull de les nostres dades s'ha presentt l'Avanç de PG), Santanyi, Santa Margarida, Alcúdia o el mateix Marratxí, només tenen NNSS quan els caldria PG.

De totes maneres és lògica i normal l'abundància de DSU al Pla, on com hem vist amb l'estudi de les VTP la dinàmica de creixement és pràcticament nul.la.

Els 52 municipis de Mallorca es divideixen, com verem a 1.1.4.1., segons el tipus de document, de la següent manera:

	Núm. de municipis	%
PG	12	23,08
NNSS	31	59,62
DSU	8	15,38
PPB	1	1,92
TOTAL	52	100,00

Com veim és majoria la utilització de les NNSS com a eina de planificació, si més no, com hem assenyalat moltes d'aquestes NNSS caldria que fossin PG.

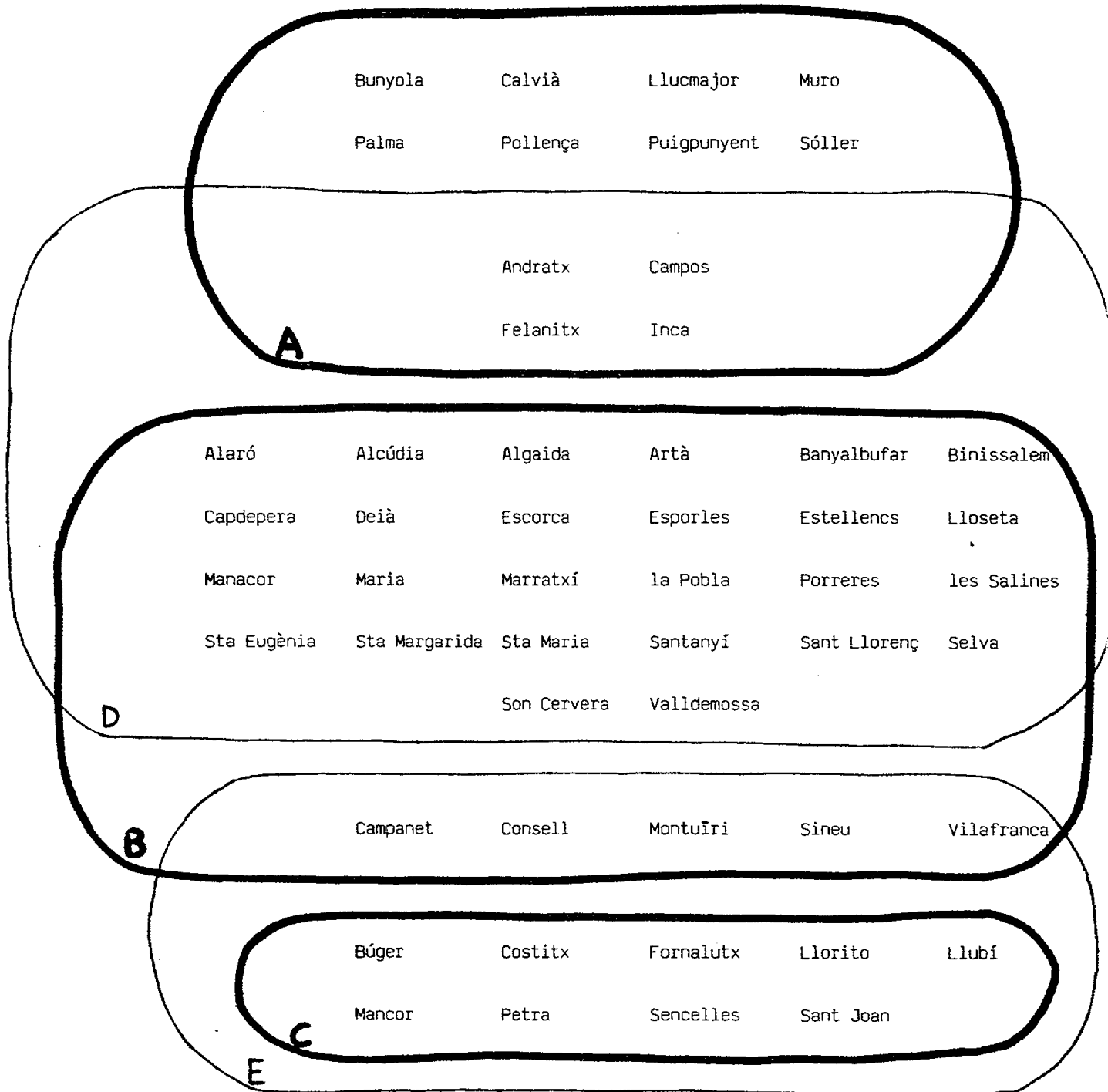
De les diferències qualitatives existents entre PG, NNSS i DSU, una de les que té més transcendència per als municipis afectats és la referent als diferents règims jurídics del sòl. Efectivament, el PG permet classificar sòl d'urbà, urbanitzable i no urbanitzable; la qual cosa no vol dir que forçosament hagin de ser presents les tres classes de sòl; i dins dels sòl urbanitzable es pot optar per SUP i SUNP, quedant el segon com a reserva per al cas d'exhaurir-se el primer. Per la seva part les NNSS no possibiliten l'existència de SUNP, mentre que la DSU, com el seu nom indica, tan sols afecte al sòl urbà.

A partir d'aquests determinacions de la LS-75, els diferents equips redactors poden adoptar les figures que trobin pertinents segons les necessitats de cada municipi.

A partir de la casuística amb que ens hem trobat als 52 municipis mallorquins estudiats, hem elaborat un diagrama de Venn que clarifica la situació dels planejaments mallorquins respecte a les diferents possibilitats apuntades.

El diagrama és el que presentam a la pàgina següent.

GRAFICA 2.1.2.A.

Els tres primers conjunts (A, B i C) agrupen dins cada un d'ells als diferents tipus de planejaments possibles:

A = Pla General.

B = Normes Subsidiàries.

C = Delimitació de Sòl Urbà.

Mentre que els altres dos (D i E), fan referència a la problemàtica generada per l'adopció obligada o voluntària, del SURble i les seves modalitats de programat (SUP) o no programat (SUNP).

D = SUP i no SONP.

E = Absència de SURble.

Ambdues classes de conjunts tenen la següents característica:

$$A \cap B \cap C = \emptyset$$

$$D \cap E = \emptyset$$

(\cap = intersecció).

Dins del conjunt D, com es pot veure, hi ha elements x tals que:

$$x_a \in A \text{ i } x_b \in B.$$

De la mateixa manera que dins del conjunt E hi ha elements y tals que:

$$y_b \in B \text{ i } y_c \in C.$$

D'aquesta manera els subconjunts resultants són:

$$1^r. A - (A \cap D) = \text{PG amb SUNP.}$$

2^a. $A \cap D = PG$ sense SUNP.

3^a. $B \cap D = NNSS$ amb SURble.

4^a. $B \cap E = NNSS$ sense SURble.

5^a. $C = E - (E \cap B) = DSU$.

Queda clara, per tant, la multitud de situacions amb que ens podem trobar, respecte a la classificació del sòl independentment del document en qüestió. Malgrat només hi hagi PG, NNSS o DSU, segons la classificació poden aparèixer cinc subconjunts diferents, interrelacionant els dos conceptes.

Observant els subconjunts esmentats amb llurs elements (municipis), es veu com des del primer fins al cinquè, que representa anar d'un grau major de complexitat a un menor, i partint del supòsit que els municipis litorals (excepte algunes de la Muntanya) els caldria un PG, es dona una tendència a anar cap al cinquè al centre de l'illa i als municipis llunyans de Palma (comarca d'Artà).

Un altre aspecte que cal remarcar, és el referent a les diferents etapes de tramitació en que es troben els planejaments, Avanç (AP1), Aprovació Inicial (AI), Aprovació Provisional (AP) i Aprovació Definitiva (AD).

No es poden generalitzar conclusions sobre la distribució espacial de les diferents etapes de tramitació (mapa 5.3), ja que aquestes depenen de la

problemàtica local que en matèria urbanística no és sempre senzilla. Si més no, farem dos comentaris.-

1°. Les DSU sempre són aprovades definitivament, degut a la senzillesa urbanística que suposen aquests documents que de fet s'apliquen a municipis amb mínima problemàtica urbanística (recordem com es localitzaen majoritàriament al Pla). Aquesta manca de conflictivitat possibilita una ràpida aprovació.

2°. La similitud als municipis de la comarca d'Artà, on tots els municipis de la rodalia tenen NNSS aprovades inicialment. Sembla com si la llunyania de Palma els fes actuar amb la mateixa direcció.

Un cop feta aquesta introducció ja podem parlar en concret de les variables extretes dels diferents documents de planejament.

No creim convenient ni necessari comentar totes i cada una de les variables que podrien ser extretes de la FPM (punt 4.1.3). A més de llarg seria enbullar fil. Ens fixarem només en els aspectes que consideram més significatius i que més endavant seran sotmesos a l'anàlisi multivariant.

Tal com ferem amb les VTP ens fixarem primer amb la dispersió (coeficient de variació) de les VPM. Les 17 VPM en qüestió ofereixen els següents coeficient:

VARIABLE	COEFFICIENT OF VARIATION
1 V6	2.01814
2 V29	2.31061
3 V31	2.42588
4 V38	1.74546
5 V70	1.53951
6 V71	3.16152
7 V73	1.66144
8 V74	3.89814
9 V79	1.60957
10 V82	2.05805
11 V84	1.66491
12 V86	2.73592
13 V90	2.93521
14 V98	6.40783
15 V99	3.73159
16 V101	1.71985
17 V130	0.921930

Com es pot observar les variables 14 (Hes d'altres usos), 8 (sostre SUNP), 15 (sostre d'altres usos) i 6 (Hes de SUNP); per aquest ordre són les que ofereixen un major índex de dispersió.

Es tracta de variables on mai uns criteris gaire definits a l'hora d'establir-los en el planejament. El SUEP (només possible en casos de PG) no compromet gaire a l'Ajuntament, i els usos no residencials ni industrials que al no ser incompatibles, en moltes ocasions amb aquests, poques vegades són singularitzats i definits.

Un dels primer aspectes que cal tractar, però, és el referent a la classificació del sòl. Ja tractarem en una

altra ocasió les dades en hectàrees del sòl classificat com a urbà i com a urbanitzable (RULLAN, 1986b). A aquest treball quedava força reflectit el grau de desenvolupament urbà que el planejament preveu per als municipis costaners i propers a Palma en detriment del Pla. Mentre que el Raiguer, que com hem vist presenta una dinàmica poblacional a l'alça, no es veia gaire afectat pel planejament desenvolupista comú a tot el litoral. La raó d'això l'hem d'anar a cercar en el fet que més que la primera residència, el que provoca aquestes crescudes urbanes és la franja turística litoral i la demanda de segona residència per part dels propis mallorquins.

La implantació urbana i la planificació de sòl urbanitzable en relació a Palma i a la costa, queda prou reflectit en el mapa 1/100.000 de classificació del sòl de Mallorca que presentam plegat al final. Aquest 1/100.000 no és altra cosa que el trasllat a aquesta escala dels 52 mapes de classificació del sòl dels planejaments municipals, que per regla general solen ser presentats a 1/10.000.

En aquest 100.000 de classificació del sòl, queda perfectament corroborat l'apuntat més amunt: concentració als voltants de Palma i a l'entorn del litoral amb l'excepció de la Muntanya, amb un gran buit al Pla. I si es donen les dues condicions -proximitat a Palma i presència

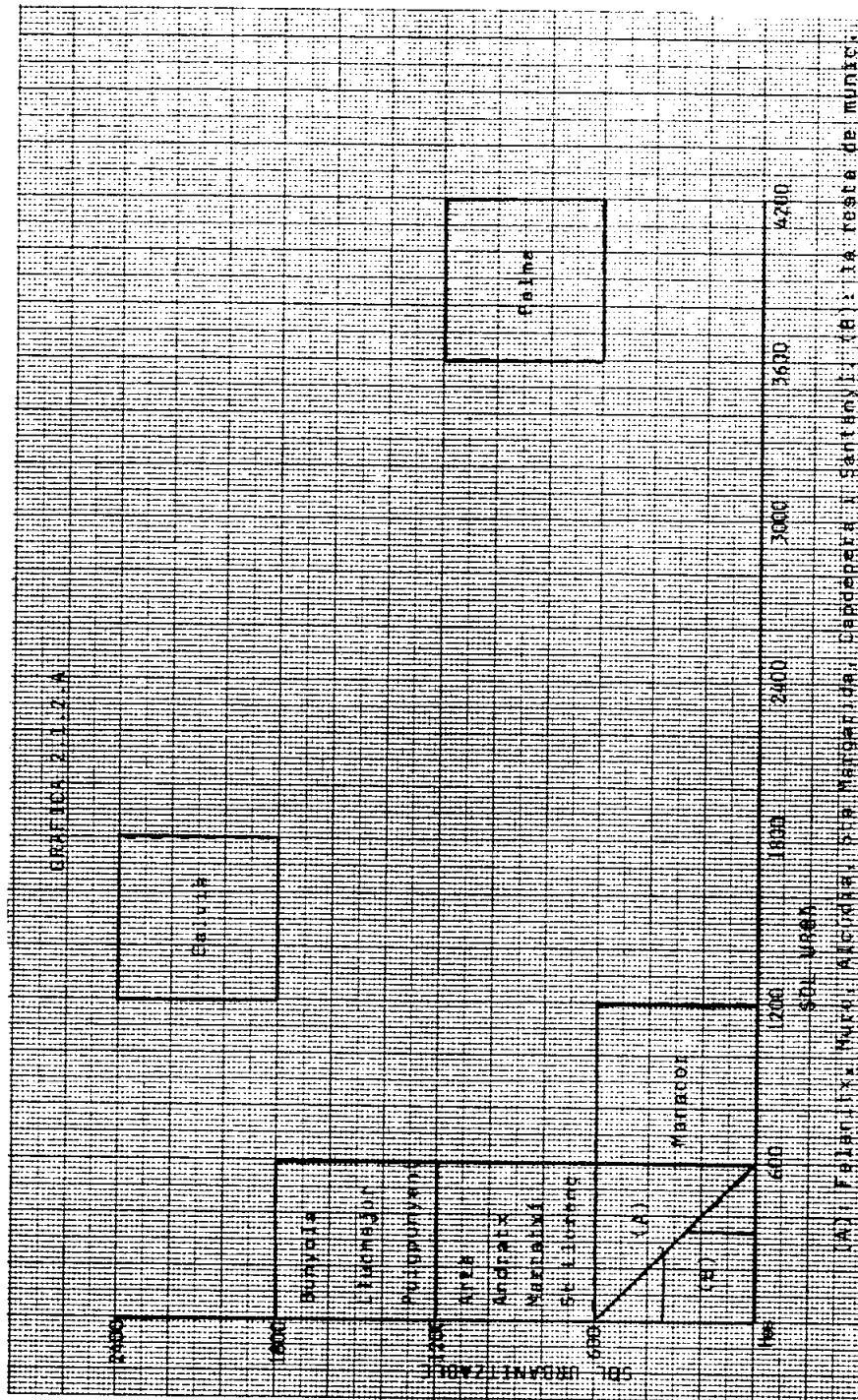
del litoral- la intensificació i densificació arribarà al màxim.

El fenomen de la badia de Palma és del tot il·lustratiu. Des del cap de Regana (Llucmajor) fins al cap de Cala Figuera (Calvià), només ens trobam amb tres sectors de SNU: els cap de Cala Figuera (Calvià), el Carnatge (Palma) i el cap Enderrocat (Llucmajor). Els tres s'han "protegit" del creixement de la urbanització pel fet de tractar-se de zones militars (zones estratègiques per a la defensa de Palma) on les expectatives especuldores no hi han tingut accés.

Però anem a veure quina tipologia de municipis podem establir segons les hectàrees de sòl urbà i urbanitzable dels 52 municipis estudiats.

Damunt un eix de coordenades cartesianes hem representat les dues variables esmentades (Hes de SU i Hes de SURble). El SU s'ha representat damunt les abcises i l'urbanitzable damunt les ordenades. Amb intervals de 600 Hes (per no haver de passar a escala logarítmica), hem establert la tipologia que reflectim a la gràfica 2.1.2.A de la pàgina següent.

A partir de les paraules poc, bastant, considerable, molt i moltíssim hem agrupat els municipis de la següent manera.-

1°. Municipis amb moltíssim de SU (de 3.600 a 4.200 Hes) i bastant de SURble (de 600 a 1.200 Hes). Només hi ha un cas que és el de Palma. La gran extensió del seu SU, fruit d'un creixement històric, dona a Palma el caràcter inqüestionable de ciutat capçalera de l'illa. Malgrat tot, no compta amb tantes d'hectàrees urbanitzables com altres municipis, pensam que això és degut fonamentalment a dues raons:

-A) la saturació. El SU per si sol pot absorbir tota la possible població i no caldria la programació de futur sòl urbà (SURble).

-B) el caràter progressista de l'actual Pla General de Palma, que no ha classificat per classificar com es sol fer a la resta de l'illa.

2°. Municipis amb considerable SU (de 1.200 a 1.800 Hes) i molt de SURble (de 1.800 a 2.400 Hes). També ens trobam aquí amb un individu únic, Calvià. No compta amb tant de SU com Palma -fins a l'arribada del turisme era un petit poble- però la forta implantació de la nova maina econòmica mallorquina i la segona residència li han fet conèixer un boom espectacular (OLIVER-MOREY-ROCA, 1973). Actualment és una importantíssima fita turístico-residencial (segon municipi en SU) i amb un PG que heretant compromisos anteriors, ha hagut de mantenir molta classificació via SURble, malgrat molt d'aquet sigui SUNP.

3^r. Municipis amb bastant de SU (de 600 a 1.200 Hes) i poc SURble (- de 600 Hes). L'important pes urbà de Manacor (la segona ciutat en població) i el CIT (Centre d'Interès Turístic) de Cales de Mallorca, expliquen la situació del terme manacorí.

4^a. Municipis amb poc SU (- 600 Hes) i considerable SURble. Es tracta de Bunyola, Lluçmajor i Puigpunyent.

Lluçmajor incrementa moltíssim el SURble al continuar amb la política d'urbanització massiva del litoral (Capocorb, la Torre) i per tenir dins del seu terme un important nombre de construccions il·legals que pretenen solventar llur situació amb el mecanisme poc efectiu del SUNP.

Bunyola i Puigpunyent, també propers a Palma, malgrat no turístics, tenen uns plans gerartals del 77 i 78 respectivament, fets amb criteris ultradesenvolupistes, per tal de donar entrada a la demanda de segona residència provinent de la veïnada Palma.

5e. Municipis amb poc SU (-600 Hes) i bastant de SURble (de 600 a 1.200 Hes). Artà, Andratx, Sant Llorenç i Marratxí es troben en aquest grup, els tres primers programen SURble per satisfer la demanda (?) turístico-residencial i Marratxí per absorbir segona residència de

Palma i indústria a la que ofereix fins i tot descomptes fiscals.

6*. Municipis amb poc SU (- 600 Hes) i poc SURble (- de 600 Hes). Es tracta de la resta de municipis. Dins d'aquest grup hem diferenciat amb una diagonal que uneix el punts 600 de les coordenades als municipis més potents en SU i Urble (A a la gràfica 2.1.2.A), d'aquells que compten amb poca classificació (B a la gràfica 2.1.2.A).

Els primers (A) són Felanitx, Muro, Alcúdia, Santa Margarida, Capdepera i Santanyí. Aquests municipis per un costat són els que a Mallorca en deim pobles grans i per altra banda gaudiexen d'infraestructura turística.

Els segons (B) són els d'un dimensionat superficial més petit, localitzat bàsicament, un cop més, al Pla i a la Muntanya.

Fins ara, tot comparant les hectàrees urbanes i urbanitzables d'un municipi amb l'altre no tenim cap referència del total municipal. S'hagués pogut solventar el problema amb un diagrama triangular on situar els percentatges de les tres classes de sòl (taula 4.1.3) de cada municipi. Però la gran dispersió quant a l'extensió d'aquests ens malauraria, pensam, els càlculs. A més en aquesta tesi ens interessam sobretot veure el pes urbà i

urbanitzable dels diferents termes municipals, no el SNU que només tractarem de passada.

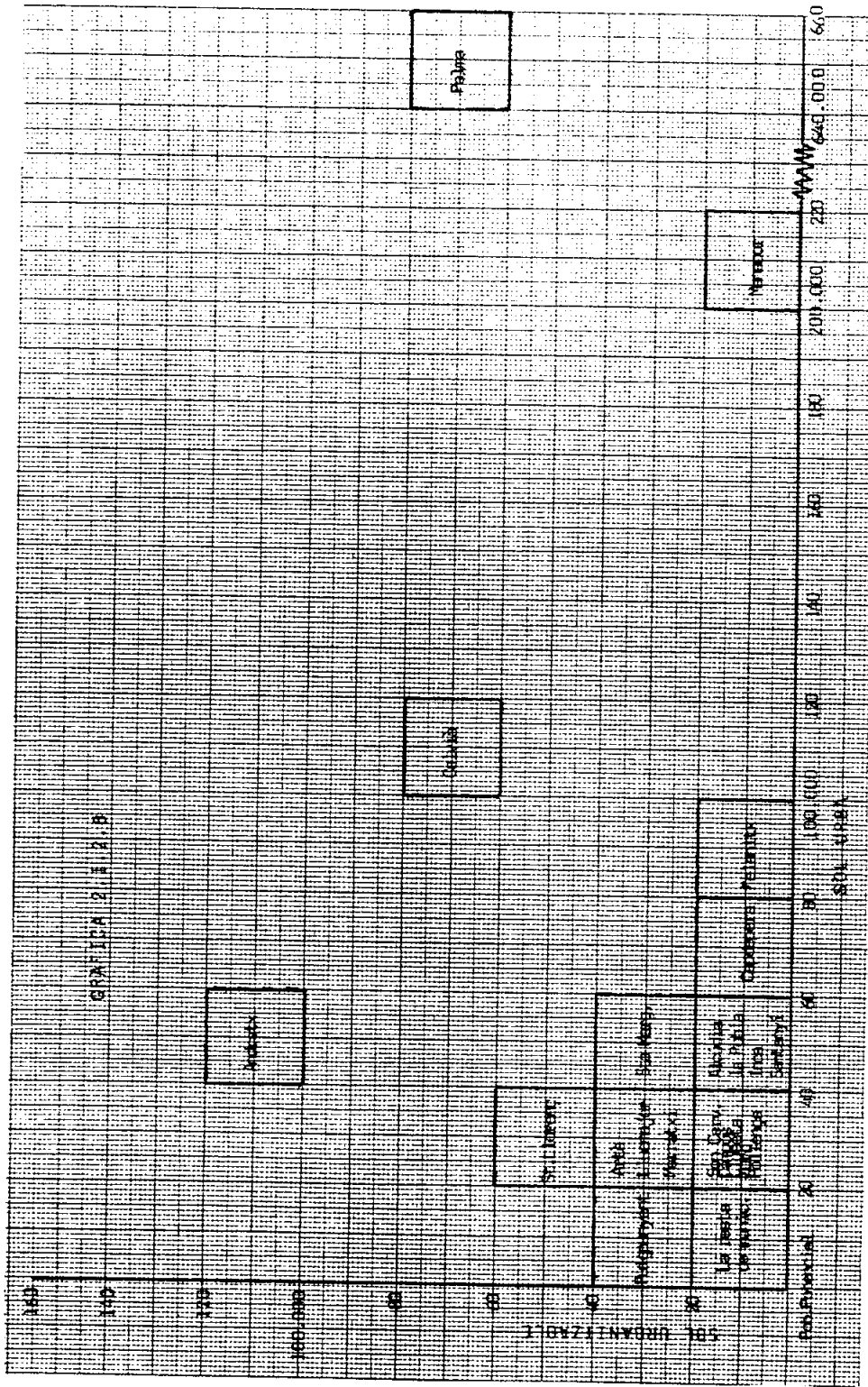
A més del creixement en hectàrees que pot suposar el SURble sobre el SU, el planejament pot suposar també un creixement del propi SU, per colmatació de zones intrersticials o per l'augment de l'edificabilitat sobre el ja existent. És a dir que el sostre proposat pel planejament pot suposar creixement poblacional potencial independentment de la classificació.

El sostre és gaire bé directament traduïble a habitatges i aquests a població potencial. Aquí parlarem només de població potencial ja que es tracta de diferents mesures de creixement totalment correlacionades com veurem amb la matriu de correlacions de les VPM.

A més, parlant de població potencial ens permetrà comparar la població prevista pel planejament amb l'existent actualment (1981).

A la gràfica 2.1.2.B hem relacionat la població potencial que segons el planejament és dona al sòl urbà (abcises) amb el que s'assigna al SURble (ordenades). Cal fer notar com les abcises ja inclouen tot el sostre existent, ocupat o no per la població resident.

La comparació dels municipis que omplen cada una de les caselles, no fa més que reforçar les idees ja

exposades: planificació al litoral, excepte alguns municipis de la Muntanya; i per contraposició manca de forts dimensionats a l'interior. Així i tot la casuística és vària.

Palma destaca moltíssim quant a SU, però pel seu pes no ho fa tant respecte al SURble.

Manacor, el segon municipi quant a població, ho és també quant a població potencial dins SU, ultrapassant els 200.000 habitants potencials dins aquesta classe de sòl. Però aquest gran dimensionat del SU contrasta amb un dimensionat de l'urbanitzable no tan espectacular (no supera els 20.000 habitants). Aquesta dicotomia s'explicaria per la classificació d'urbà de grans extensions turístico-residencials del litoral (Cales de Mallorca) que més raonadament haurien d'haver estat classificades de SURble, i per l'assignació majoritària d'un ús industrial a l'urbanitzable que envolta el nucli de Manacor.

Andratx i Calvià són dos típics exemples de fort dimensionat. El primer és el municipi amb major població potencial de Mallorca dins SURble (+ de 100.000 habitants), mentre que el segon va a la par amb Palma. El dimensionat del SU supera els 100.000 habitants en el cas de Calvià, només superat per Palma i Manacor, mentre que en el cas d'Andratx aquest dimensionat no supera els 60.000 habitants. Sigui com sigui ens trobam amb dos municipis amb un fort

dimensionat provocat pel desenvolupament turístic. L'autopista d'Andratx té molt a veure amb aquest estat de les coses. A més cal tornar a esmentar que el PG d'Andratx és redactat segons la més desenvolupista LS-56.

Els altres municipis tenen uns dimensionats prou inferiors als casos vists fins ara.

Capdepera i Felanitx destaquen quant a dimensionat del SU, mentre que Sant Llorenç ho fa respecte a l'urbanitzable. La resta no supera els 60.000 habitants potencials dins SU ni els 40.000 dins SÚrble. Puigpunyent, Marratxí, Lloseta, la Pobla i Inca superen la barrera dels 20.000 habitants potencials, bé sigui dins SU, bé sigui dins SÚrble. Puigpunyent i Marratxí es troben en aquesta situació, sobretot per llur proximitat a Palma. Inca i Lloseta pel seu important dimensionat del SU en una comarca tan activa demogràficament com és el Raiguer. La Pobla parteix d'un SU important per una concentració de l'hàbitat fruit d'una gran activitat agrícola.

Els 31 municipis restants són els de menys activitat urbanística. Així i tot, els marges establerts són els 20.000 habitants potencials, tant dins SU com dins SÚrble. Si pensam que llevat de Palma, només Inca i Manacor superen aquest llindar en l'actualitat, ens podem adonar del sobredimensionament que els palnejaments preveuen a cada municipi.

Fins aquí al parlar del sostre potencial dins SU cal tenir en compte que incloïem, dins les gràfiques i tipologies, els sostres existents ocupats o no per la població de dret.

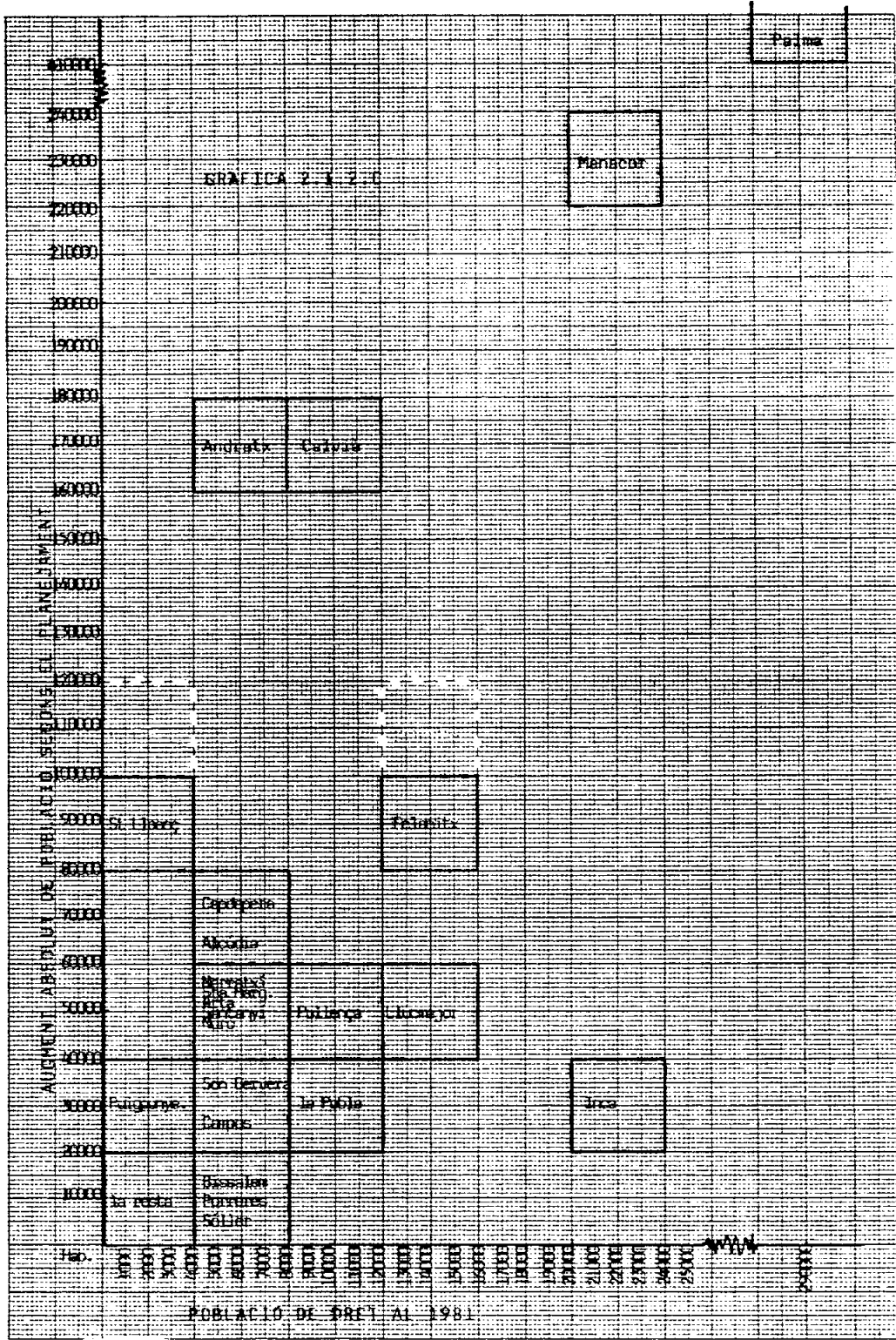
A la gràfica 2.1.2.C relacionam la població de dret (abcises) amb l'augment absolut poblacional previst pel planejament (ordenades), independentment de la classificació del sòl.

Com sigui que la variable població de dret varia per sota dels 25.000 habitants -amb l'excepció de Palma- la gràfica 2.1.2.C pot ser llegida pràcticament d'alt a baix.

Destaca, com sempre, el fet turístic-residencial com a determinant dels diferents graus de dimensionat, fins al punt que municipis com Inca que per població ocupen el rang 3, per planificació de població potencial ocuparia el rang 20. Destaca també Manacor pel seu gran dimensionat, ja esmentat, del SU i els casos ja referits d'Andratx i Calvià.

La resta són els municipis de sempre, que sense ultrapassar els 16.000 habitants en poden arribar a planificar fins a 100.000.

Malgrat tot 29 dels 52 municipis mallorquins amb població inferior als 4.000 habitants -llevat de Puigpunyent- planifiquen per devall dels 10.000 habitants, i es localitzen a l'interior i a la serra de Tramuntana.

Un altre dels aspectes més destacables del planejament és el referit als usos assignats a cada tros de sòl dins les diferents classes.

En moltes ocasions es dona un cert ús com a exclusiu per a un sector determinat, si no és així del que parlem és d'usos dominants. Nosaltres hem considerat, a l'hora de quantificar, els diferents usos sense diferenciar el seu sentit exclusiu o dominant.

L'ús industrial (VPM 86, 87, 88, 90 i 91).

Així com dins els usos residencials hi ha diversitat d'aprofitaments, aquests són molt més homogenis en els casos d'usos industrials. És per això que no parlarem aquí d'hectàrees de sòl industrial, sinó només dels sostres, que pel mateix que deiem en parlar d'àrees residencials, ho farem en forma de treballadors industrials (TI) potencials tal com explicavem a 1.6.2.

Els 21 municipis que planifiquen ús industrial són els que tenen una certa tradició industrial. Cal recordar que quan parlem de treballadors del sector industrial no incloem al subsector de la construcció per no generar gaire ús de sòl industrial.

Si el sobredimensionat era palès en la població potencial, el mateix passa amb el dimensionat industrial.

Malgrat tot l'experiència quotidiana ens mostra com de fet l'ús real de les zones industrials -els polígons o minipolígons- és mixt entre la indústria i els magatzems. De fet la indústria tampoc es localitza únicament als polígons o minipolígons industrials, és barrejada moltes vegades amb l'habitatge, no hem mesurat aquestes mescolances però creim que un fet contrapesa l'altre.

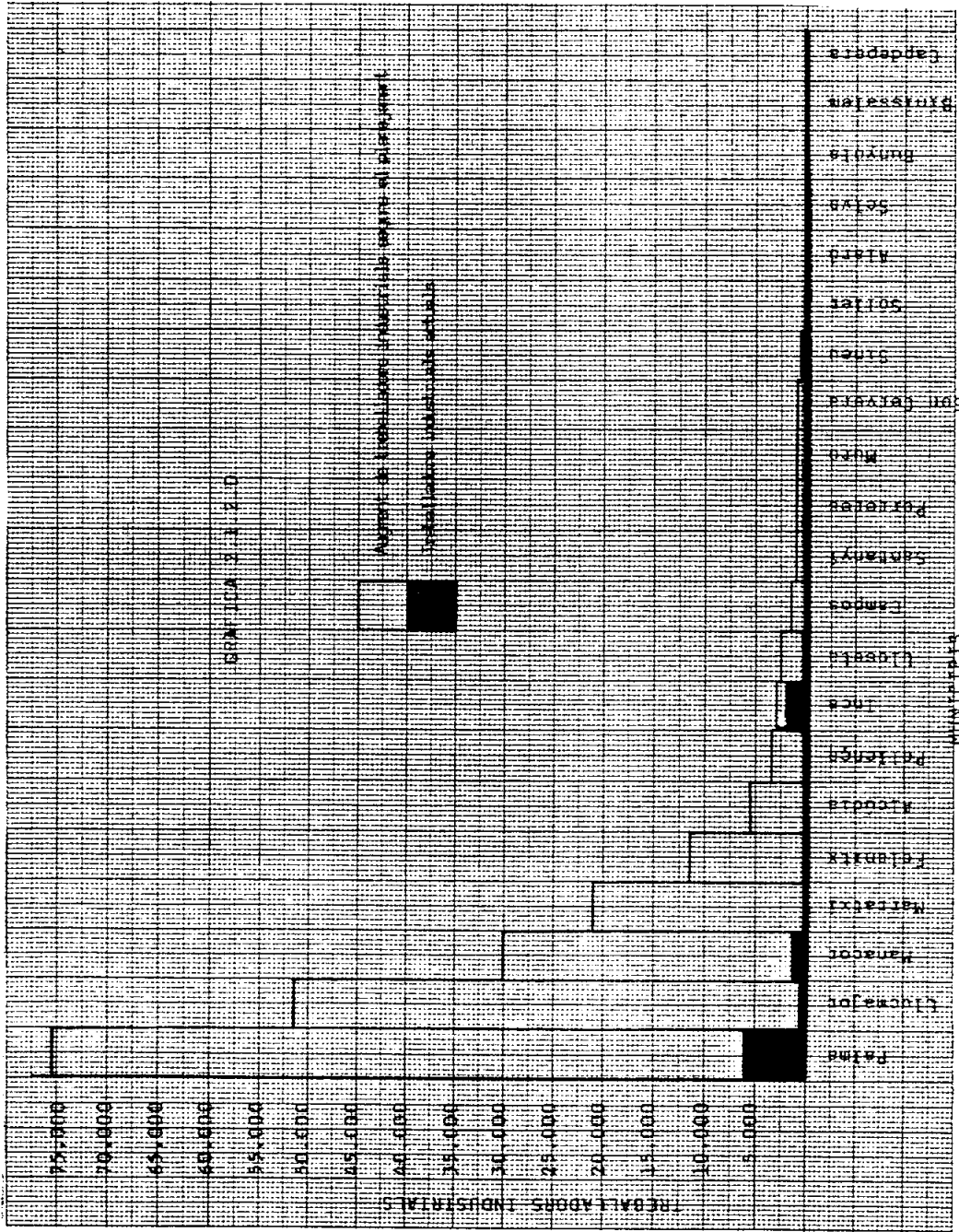
De fet, només Palma (7.846 TI), Inca (4.046 TI), Manacor (2.849 TI) i Lluçmajor (1.136 TI); tenen un cert pes industrial, la resta no superen els 700 TI independentment que respecte a la població activa ens poguem trobar amb una certa especialització (QUINTANA, 1979, pp 53-65).

La correlació entre l'existent i el planificat no és absoluta ($r = 0,77$) com és pot observar a la gràfica 2.1.2.D.

En aquesta grafiam els treballadors industrials actuals i els que el planejament programa. D'ella en podem extreure tres informacions bàsiques:

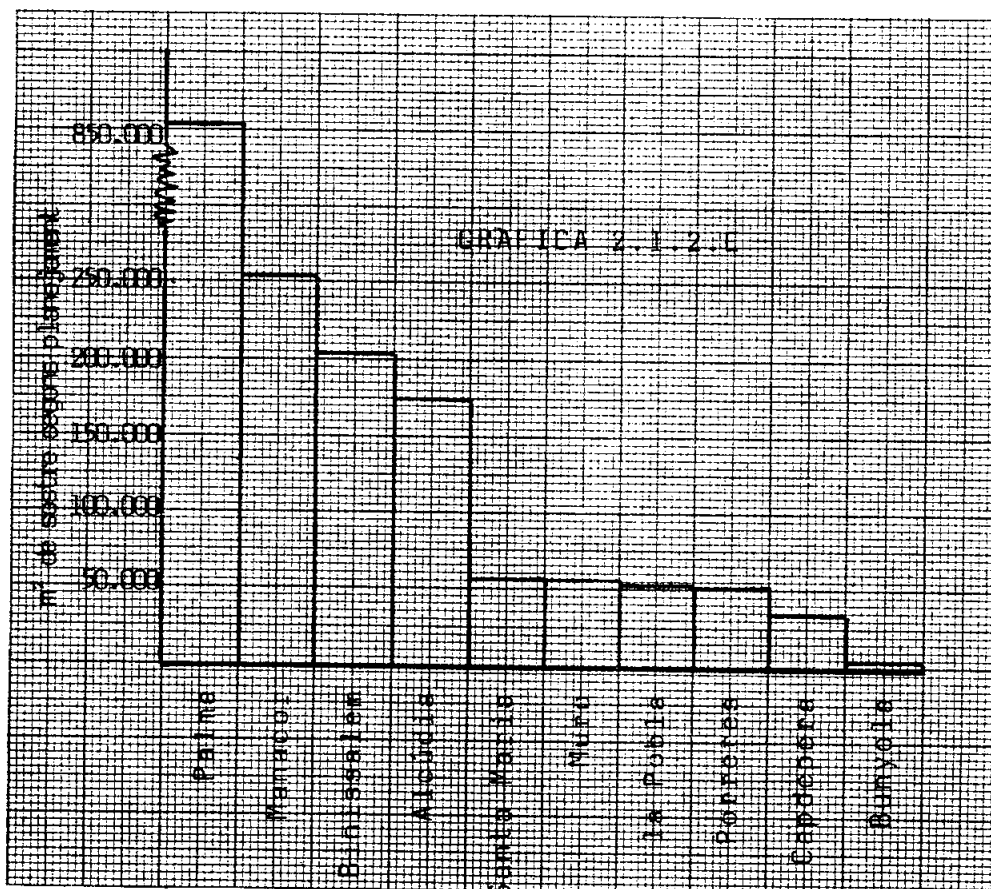
1ª el sobredimensionat de l'ús industrial planificat respecte a l'existent és present sobretot als municipis amb més tradició industrial.

2ª es dona un diferent ordre de rangs entre el que preveu el planejament i l'existent actualment. El cas d'Inca és significatiu al respecte. Segon en el ranking actual i

pobalció 70-81 ($r = 0,90$), augment de població previst dins
 sòl urbà ($r = 0,88$), Hes de sòl urbà ($r = 0,88$). De fet és
 la complexitat urbana la que fa aparéixer aquest ús
 diferenciat dels altres.

A la gràfica 2.1.2.E hem assenyalat en forma de
 diagrama de barres els m² de sostre programats pels
 diferents planejaments en aquest ús:

Contràriament amb el que passava amb l'ús residencial; que de sostre podiem passar a habitatges i població potencial o amb la indústria que del sostre passavem a treballadors potencials; en els cas dels altres usos hem hagut de treballar amb m² planificats, ja que segons els tipus de servei o equipament de que es tracti pot esdevenir molt diferent la repercussió en termes de capacitat. Tampoc hem volgut cercar estàndard municipals per no comptar amb les dades dels usos no industrials ni residencials mesclats dins d'aquests.

Com es pot observar, els 10 municipis afectats per aquest ús amb caràcter d'exclusivitat, no tenen característiques comunes. És un fet l'aleatorietat en l'assignació i quantificació d'aquests usos per part dels diferents equips redactors. Així hi tot destacariem alguns aspectes de la gràfica.

1^a la macrocefàlia de Palma esdevé un cop més manifesta, el 48,21% del sostre assignat a tot Mallorca correspon a la capital.

2ª municipis com Inca, Calvià, Lluçmajor... on en principi era d'esperar que comptassen amb aquest ús diferenciat de la resta -Inca pels magatzems de la indústria, Calvià per la forta terciarització i Lluçmajor per ambdues raons- no en tenen. Els equips redactors hauran

considerat que es poden mantenir aquestes activitats
mesclades amb les altres.

3ª Manacor, Binissalem i Alcúdia formen un segon
bloc de municipis després de Palma. Manacor i Binissalem
pels magatzems de la seva indústria, a més dels equipaments
que forçosament s'han de preveure a una ciutat tant
important com Manacor. Alcúdia per la seva part, deu la seva
posició a les centrals del Murterar i del Moll d'Alcúdia a
més dels equipaments.

4ª Als sis municipis restants -Santa Maria, Muro,
la Pobla, Porreres, Capdepera i Bunyola- aquests usos són
deguts a la presència de magatzems i cooperatives agrícoles
(la Pobla, Muro i Porreres), a magatzems industrials
(Capdepera i Santa Maria) o als equipaments d'esbarjo
(Bunyola).

5ª Queda clara la discrecionalitat en
l'assignació d'aquests usos als diferents municipis
mallorquins.

2.1.3. La fitxa de planejament de Mallorca.

De la mateixa manera que tenim per acada municipi una fitxa de planejament municipal (1.6.2 i 4.1.2), sumant-les horitzontalment obtenim la fitxa resultant a nivell insular. Aquesta fitxa seria comparable amb altres d'ídntiques de les illes menors o d'altres comunitats autònomes. Però com sigui que no disposem d'aquestes dades s'ha de contemplar la fitxa sense gaire punts de referència.

També cal tenir en compte que aquesta fitxa no és exactament igual a les 52 municipals. Els canvis efectuats afectes les qüestions prèries (no es pot parlar ara d'un sol document de planejament), als nuclis de sòl urbà (no es reprodueixen a aquesta fitxa sinó al punt 4.4) i al SNU (la posta en comú de les diferents zonificacions es presena al punt 4.7).

A l'hora d'observar la fitxa s'ha de tenir també molt esment amb les notes a peu de pàgina que aclareixen aspectes que poden dur a confusió.

La fitxa és la que presentam a continuació:

FITXA DE PLANEJAMENT MUNICIPAL.

1) QUESTIONS PREVIES.

MALLORCA

Extensió (Hes): 360.360

Població de dret al 1.981: 534.511

2) EL SOL URBA.

Àrees residencials dins sòl urbà.-

Hes	Núm. habtg	hab/Ha	Pob.Pot.	Hab/Ha	Aug.Pob.	% d'augm.
12153'25	630.620	51'88	2.000.546	164'61	1.466.035	274'28

Àrees industrials dins sòl urbà.-

Hes	Sostre	Treb.Pot	Treb.Act.	Au.Tre.In.	% d'augm.
338'69	3.021.900	86.340	23.859	62.481	261'88

(1)

(1) Cal tenir en compte que a la casella de treballadors potencials no s'han contabilitzat els industrials que poden treballar o seguir treballant dins àrees d'ús dominant no industrial.

Resum del sòl urbà.-

	Hectàrees	%	Sostre	%	Aprof.(m2/m2)
Are. residencials	12.153'25	90'06	81.980.616	95'31	0'6746
Are. industrials	338'69	2'51	3.021.900	3'51	0'8922
Altres	1.002'21	7'43	1.010.215	1'17	0'1008
TOTAL SOL URBA	13.494'15	100'0	86.012.731	100'0	0'6374

Els nuclis de sòl urbà.-

<u>Nucli</u>	<u>Hes</u>	<u>%</u>	<u>Sostre</u>	<u>%</u>	<u>Aprofit. (m2/m2)</u>
--------------	------------	----------	---------------	----------	-------------------------

3) EL SOL URBANITZABLE.

Àrees residencials dins sòl urbanitzable.-

Hes	Sostre	Habitat.	hab/Ha	Pob.Pot.	Hab/Ha
10.408,24	27.157.016	208.900	20,07	645.628	62,03

Àrees industrials dins sòl urbanitzable.-

Hectàrees	Sostre	Treb. potencials
668'71	5.560.596	158.874

Resum del sòl urbanitzable.-

	Hectàrees			Sostre			Apro.(m2/m2)		
	SUP	SUNP	TOT	SUP	SUNP	TOT	SUP	SUNP	TOT
Res.	9681,84	726,40	10408,24	25.370.221	1.786.795	27.157.016	0,26	0,24	0,26
Ind.	542,91	125,80	668,71	5.244.796	315.800	5.560.596	0,96	0,25	0,83
Alt.	102,97	22,00	124,97	655.932	110.000	765.932	0,63	0,50	0,61
TOT.	10327,72	874,20	11201,92	31.270.949	2.212.595	33.483.544	0,30	0,25	0,29

(1)

(1)

(1) Cal tenir en compte que no hi ha contabilitzat el SUNP que deixa l'aprofitament pendent de la redacció de PAU corresponent.

4) TOTALS DEL SOL URBA I URBANITZABLE.

Total àrees residencials.-

Hes	Núm. habtg	hab/Ha	Pob.Pot.	Hab/Ha	Aug.Pob.	% d'augm.
22561,49	839.520	37,21	2.646.174	117,28	2.111.663	395,06

Total àrees industrials.-

Hes	Sostre	Treb.Pot	Treb.Act.	Au.Tre.In.	% d'augm.
1.007,40	8.582.496	245.214	23.859	221.355	927,76

(1)

Resum del sòl urbà i urbanitzable.-

Números absoluts.

	Hectàrees	Sostre	Aprofitament (m2/m2)
Are. residencials	22.561,49	109.137.632	0,4837
Are. industrials	1.007,40	8.582.496	0,8519
Altres	1.127,18	1.776.147	0,1575
TOTAL SU I SUBle	24.696,07	119.496.275	0,4838

Percentatges.

	Hectàrees	Sostre
Are. residencials	91,36	91,34
Are. industrials	4,08	7,18
Altres	4,56	1,48
TOTAL SU I SUBle	100,00	100,00

(1) Cal tenir en compte el que havien dit a la nota (1) de la pàgina anterior

5) EL SOL NO URBANITZABLE.

6) RESUM DE LES TRES CLASSES DE SOL.

Clas	Hes	%	Sostre	%	Habtg	%	hab/H	Pob.Pot	Hab/Ha
URBA	13.494,15	3,74	86.012.731	71,97	630.620	75,11	46,73	2000546	148,25
UREL	15.261,84	4,23	33.483.544	28,03	208.900	24,89	13,69	645628	42,30
N.UR	331.604,01	92,03							
TOT.	360.360,00	100,00	119.496.275	100,00	839.520	100,00	29,19	2646174	92,02
	(1)		(2)				(3)		(3)

- (1) Aquí hi ha contabilitzat el SUNP sense aprofitament que no era quantificat a les caselles anteriors.
- (2) No es contabilitza el SUNP que deixa l'aprofitament per a la redacció de PAU corresponent.
- (3) Aquests índex s'han d'observat tenint en compte el que s'ha dit a (1) i a (2).

A partir del que hem dit començarem el comentari per l'apartat 2 referit al SU.

Diferenciam dins SU les àrees residencials de les industrials. Les primeres (12.153,25 Hes) podrien suposar, de fet, una càrrega de 630.620 habitages, 370.242 més que els 260.378 existents actualment, el que suposaria un augment del 142,19%.

Aquest augment, segons els diferents coeficients d'Hab/hab municipals, donarien una població potencial de 2.000.546 habitants, els que suposaria un 274,28% d'augment damunt la població actual.

Aquestes xifres són, com es pot comprovar, del tot desproporcionades, suposen de fet que la planificació quedi en entredit, ja que els límits imposats no seran assolits ni dins del termini de vigència dels plans ni fora d'ell.

Malgrat tot, i això que estam parlant de SU, les densitats assolibles no són excessives: 51,80 hab/Ha i 164,61 Hab/Ha. Recordem que el reglament de planejament estableix el sostre màxim d'habitatges en 75 per Ha per al SUrble i això que aquesta classe de sòl sol ser més extensiva que l'urbà ja consolidat o futur.

Aquesta extensificació del SU s'explica per una raó que creim evident: la inclusió dins d'aquest sòl d'un bon número d'urbanitzacions turístico-residencials que des dels anys 60 han anat aflorant a Mallorca amb un

aprofitament prou extensiu comparat amb el que fins aleshores havia estat el continu urbà.

L'augment previst de població és semblant al creixement industrial que preveuen els diferents planejaments, que en treballadors industrials es situaria en un 261,88%. Malgrat tot, aquest impossible nivell de desenvolupament industrial que es planteja, pot ser matitzat a partir de la realitat ja esmentada de la utilització com a magatzems de gran part de les naus "industrials".

El resum del SU ens proporciona una visió de conjunt de les 13.494,15 Hes que ha Mallorca hi ha classificades. Majoritàriament dedicades a la residència (90,06%) i amb més Hes dedicades a altres usos (7,43%) que a l'ús industrial (2,51%).

No obstant si enlloc de fixar-nos amb les Hes ens fixam amb els sostres edificables, els percentatges de participació dels diferents usos en el total del SU barata molt. És superior per a les àrees residencials (95,31%) i per les industrials (3,51%) mentre que per als altres usos es dona una rebaixada considerable, del 7,43% en Hes es passa a l'1,17% quant als sostres. Aquest canvi queda força manifest en veure els coeficients d'aprofitament global màxims per al SU (m^2/m^2); superior en el cas d'àrees industrials ($0,8922 m^2/m^2$), lleugerament inferior a les

Àrees d'habitage ($0,6746 \text{ m}^2/\text{m}^2$) i molt petit en el cas d'altres usos ($0,1008 \text{ m}^2/\text{m}^2$).

L'apartat 3 és el referent al SURble. Aquesta classe de sòl, contituïda pels terrenys declarats aptes per a ser urbanitzats, és la que més espectacularment dona a conèixer el creixement que els diferents plans preveuen per a llurs municipis. Malgrat tot, com ja hem comprovat més amunt, el creixement no només es dona en sòl urbanitzable, també pot ser fort dins del SU.

Malgrat tot, en Hes, el SURble mallorquí és superior al SU.

Les àrees residencials representen dins aquesta classe de sòl 10.408,24 Hes, lleugerament per daval les del SU. Però aquestes Hes per l'aprofitament que se les dona "només" podria acollir 645.628 habitants, molt per daval de les que pot acollir el SU. Hem entrecomellat el només, ja que si bé és inferior a la població potencial del SU, és superior de dret de Mallorca al 1981.

Però la diferència que pensam esdevé fonamental és la referent a les densitats. Efectivament, 20,07 hab/Ha i 62,03 Hab/Ha són molt més extensives que les que ens donava el SU. L'oferta de nou sòl residencial defuig ja de les congestions urbanes que precisament han provocat la demanda que explica la desproporcinada oferta. El SURble és qualitativaement diferent, molt més extensiu que l'urbà.

Dins del SURble trobam també xifres referides al sòl industrial, força diferents de les del SU. Les 338,69 Hes industrials amb els seus 86.340 treballadors industrials del SU, es converteixen en 668,71 Hes i 158.874 treballadors industrials al SURble. Xifres encara més desproporcionades que les del SU si tenim en compte que actualment a Mallorca hi ha escasament 23.000 treballadors industrials sense comptar la construcció.

Les àrees dedicades a altres usos, com es pot comprovar són molt inferiors a les del SU. Aquest fet s'explicaria per la següent raó: els grans equipaments, molts d'ells vertaders sistemes generals que actuen a nivell insular, són grans consumidors d'espai -pensem a Palma amb l'aeroport de Son Sant Joan, el port de Palma, el parc de la Mar, el bosc de Bellver...- que al tractar-se de sistemes generals duits a terme per l'administració són classificats d'urbans i fan que aquests usos minvin dins del SURble.

A l'apartat 4 donam els totals corresponents al SU i al futur SU ,el SURble. Les més de 22.000 Hes residencials que finalment podrien esdevenir urbanes, podrien albergar 2.111.663 persones, la qual cosa suposaria un 395,06% d'augment sobre la població actual. El creixement planificat, com veim, és del tot desorbitat. No som partidaris, tampoc, de la planificació estricta del creixement demogràfic previst, ja que d'aquesta manera al

restringir-se l'oferta s'afavoreix l'especulació puix en una economia de lliure mercat els propietaris de sòl edificable veurien anul·lada la teòrica competència. Però l'efecte contrari té també uns efectes prou negatius, efectivament com ja diguerem en una altra ocasió (RULLAN, 1985a, full 9):

Si un planejament possibilita la construcció, per exemple d'allorjament, per a una població cinc vegades superior a la població que realment es preveu, la conseqüència no és una ocupació homogènia del territori planejat, amb una edificació a cada parcel·la de la cinquena part del volum permès, la conseqüència d'això és l'ocupació d'una cinquena part del territori planejat, amb una volumetria al màxim del permès, i, el que és pitjor, sense possibilitats reals de control que eviti la dispersió de l'edificació. El cost de les infraestructures és molt superior en edificació dispersa. La destrucció del medi i de l'ecosistema és la segona conseqüència. Solars buits, immenses mitjaneres, zones marginals i d'escombraries fan la seva aparició.

No hi ha dubte que a la vista de les xifres ens trobam davant aquesta situació i el malgastament territorial que patim a Mallorca no és més que una conseqüència d'aquest estat de les coses que el planejament ens ve a corroborar.

El mateix podríem dir del sòl industrial planificat tant dins SU com dins SURble.

Les més de 1.000 Hes destinades pel planejament a aquest ús podrien col·locar una població activa industrial teòrica de 245.214 treballadors, el que suposaria un augment del 927,76% sobre l'existent, més desproporcionada encara que les xifres referides a la residència. Malgrat la dificultat de mesurar la creació d'aquests llocs de treball, s'ha de tenir en compte el que ja havíem dit al respecte: l'ús real d'aquestes àrees sovint és majoritàriament destinat als magatzems més que a les fàbriques.

Per usos les àrees residencials suposen el 91% tant en Hes com en sostre. Mentre que les àrees industrials i d'altres usos es reparteixen pràcticament a la par les Hes restant. Però el sostre és molt superior en àrees industrials que als altres usos. La conseqüència d'això és la diferència d'aprofitaments globals màxims que per la indústria serà de $0,8519 \text{ m}^2/\text{m}^2$ i per als altres serveis de $0,1575 \text{ m}^2/\text{m}^2$, fruit d'una necessitat volumètrica clarament diferenciada.

A l'apartat 6 pràcticament les úniques dades noves d'importància que s'ofereixen, són els percentatges de les Hes de cada una de les tres classes de sòl. Com ja havíem assenyalat el SURble (4,23%) és superior a l'urbà (3,74%). Però la xifra que en principi més pot sorprendre, és la referida al percentatge de SNU sobre el total mallorquí: 92,03%. Efectivament, és corrent sentir parlar en el sentit

de que a Mallorca «tot està urbanitzat», la qual cosa, a la vista de les xifres podria ser qualificada de demagògica. Malgrat tot hi ha algunes raons que expliquen aquesta problemàtica.

La confusió corrent entre urbanització i parcel·lació. Les urbanitzacions actuals recepcionades pels ajuntaments són SU i les futures SURble, però la construcció dins del SNU es du a terme mitjançant parcel·lacions, que quasi mai es diferencien visualment de les urbanitzacions. Malgrat aquelles tenen, de fet, un ús eminentment urbà, no ho són des del punt de vista jurídic, ja que règim jurídic del sòl és assignat pel planejament.

D'aquesta manera es pot explicar la diferència de xifres amb altres estudis anteriors com els d'en QUINTANA (1977-78 i 1979) assolides mitjançant fotografia aèria i treball de camp, de les que ja parlàrem en una altra ocasió (RULLAN, 1986b, pp 3-5).

2.1.4. Altres aspectes de les Fitxes de
Planejament Municipal (FPM).

A més de les variables de planejament municipal (VPM) de les que hem parlat fins ara, hi ha una sèrie d'aspectes de la documentació que pensam té un pes propi com per a ser tengut en compte, es tracta dels següents:

1.- Els nuclis de sòl urbà (NSU).

L'observació dels documents de planejament municipal ens assebeta de les enormes diferències existents entre els diferents nuclis de sòl urbà que els planejaments contempnen i les entitats de població del Nomenclàtor. Aquests es troba desfassat respecte d'aquells, que respon molts més a la realitat.

Si bé la diferència entre el Nomenclàtor (177 entitats singulars) i el planejament (189 NSU), no arriba al 7%, s'inclouen dins d'aquell molts de conceptes que com "lugares o caserios" poca cosa tenen d'urbans i de fet hi falten bastants dels nous nuclis residencils que avui ja compleixen un rol del tot urbà. És per això que extreurem

els nous NSU a partir de la nova realitat reflectida pel planejaments.

2ⁿ. El tractament de la costa.

Com ja hem anat veient al llarg de l'estudi de les diferents variables, és a la costa on es donen els conflictes territorials més forts fruits d'una economia turística com la nostra. Però aleshores l'individu observat era el municipi. Ara, per tal d'afinar més en les observacions, estudiarem únicament la línia de costa.

3ⁿ. El Sól No Urbanitzable (SNU).

Malgrat no entrem gaire dins d'aquesta part del planejament, més relacionat amb problemàtiques conservacionistes i amb l'agricultura, no hi ha dubte que no es pot concebre l'urbà i l'urbanitzable sense tenir en compte el complementari SNU.

4ⁿ. Límits teòrics imposats per l'aigua.

El desorbitat creixement que com hem vist proposa el planejament, té evidentment, unes limitacions que el propi territori imposa. És molt difícil avaluar aquests límits, però un dels que poden ser quantificats amb més possibilitat d'encert és l'imposat pel consum d'aigua.

A partir de les possibilitats hidrogràfiques de Mallorca, mirarem d'establir el sostre poblacional que l'aigua imposa i comparar-lo amb el sostre poblacional que el planejament preveu.

2.1.4.1. Els Nuclis de Sòl Urbà (NSU).

L'estudi dels NSU ens assementa de l'enorme diferència existent entre els nuclis històrics originals (que solen donar nom al municipi) i els que ens trobam a l'actualitat.

De fet per a comprovar el canvi esdevingut des de l'època preturística fins a l'actualitat basta comprovar els percentatges que dins cada municipi es donen amb referència als nuclis històrics, tant en hectàrees com en sostre potencial. I això que d'aquesta manera no tenim en compte el canvi funcional que els propis nuclis històrics han sofert.

Els NSU en que hem treballat es troben al mapa 1/100.000 de Mallorca (els Nuclis de Sòl Urbà) que presentam al final de l'apèndix.

A les fitxes de planejament municipal (4.1.2) es donen els percentatges que a dins cada municipi representen els diferents nuclis quant a Hes i sostre. A partir de les esmentades fitxes hem diferenciat els nuclis en dos grups, els que són nuclis històrics i els turístico-residencials. A partir d'aquí podem saber, per municipis, quin percentatge

d'hectàrees i sastre de SU dins cada terme municipal pertany a cada un dels tipus esmentats (taules 4.6.1 i 4.6.2).

Cal tenir en compte, però, que així com es vagi desenvolupant el SURble les tipologies municipals aniran baratant substancialment. Malgrat tot la tipologia a partir del SU actual és la següent:

1ª Municipis amb el 100% del sòl urbà corresponent a nuclis històrics. Es tracta d'Alaró, Algaida, Binissalem, Búger, Campanet, Consell, Costitx, Deià, Fornalutx, Inca, Llorito, Lloseta, Llubí, Mancor, Maria, Montuïri, Petra, Porreres, Puigpunyent, Santa Eugènia, Santa Maria, Sant Joan, Selva, Sencelles, Sineu i Vilafranca.

Com es pot observar tracta sempre de nuclis interiors i sense que els turisme els hagi afectat, almenys directament. L'excepció seria Deià i Puigpunyent. El primer, per dificultats orogràfiques, no desenvolupa gaire la costa, malgrat tot la seva transformació ha estat evident (BARCELÓ PONS, 1980). Per la seva part Puigpunyent té les seves grans extensions urbanes encara com a SURble i estrictament urbà només ho és el nucli capçalera i Galilea.

2ª Municipis entre el 75 i 99% del SU corresponent a nuclis històrics. Es tracta d'Estellencs, Palma, la Pobla i Valldemossa.

Estallencs i Valldemossa, com el cas de Deià, han trobat dificultats orogràfiques per al seu desenvolupament urbanístic malgrat l'urbanitzable i la transformació dels nuclis sigui evident. La Pobla té un important nucli originari que resta importància a Crestatx, destinat a la segona residència. Palma, per la seva part, compta amb el continu urbà més important de l'illa i malgrat ser el primer municipi turístic, el seu pes poblacional supera al litoral.

3ª Municipis entre el 50 i 74% del SU corresponent a nuclis històrics. Són els termes d'Alcúdia, Andratx, Artà, Banyalbufar, Campos, Capdepera, Esporles, Felanitx, Marratxí, Muro i Sóller.

Com veim es tracta de municipis litorals amb presència del turisme, excepte en els casos d'Esporles i Marratxí que deuen llurs posicions a la proximitat a Palma. Aquesta proximitat fa aparéixer en aquests termes importants àrees dedicades a la segona residència.

4ª Municipis entre el 25 i 49% del SU corresponent a nuclis històrics. Es tracta de Bunyola, Escorca, Llucmajor, Manacor, les Salines, Santa Margarida, Santanyi, Sant Llorenç i Son Cervera.

El turisme litoral és el que provoca aquestes situacions, excepte el cas de Bunyola on la proximitat a Palma és determinant, tal com esdevenia amb Esporles i Marratxí.

5ª Municipis amb menys del 25% del SU corresponent a nuclis històrics. Es tracta de Pollença i Calvià

Ambdós, sobretot el segon, amb un turisme litoral que ha desbordat als antics nuclis. Es curiós observar al respecte com les forces vives d'aquests dos municipis pretenen diferenciar clarament el litoral de l'interior inventant-se i potenciant topònims que com la Costa de Calvià i el Port de Pollença (popularment el Moll de Pollença) reclamen un estatus propi diferent del del nucli mare.

Aquestes tipologies han estat establertes a partir de les hectàrees de SU. Però si enlloc de quantificar la dimensió horitzontal (Hes), quantificam la vertical (sostre), la tipologia resultant és la següent:

1ª Municipis amb el 100% del seu sostre de SU corresponent a nuclis històrics. Per raons òbvies el grup és exactament el mateix que el referit a les Hes.

2ª Municipis entre el 75 i el 99% del seu sostre de SU corresponent a nuclis històrics. Es tracta d'Artà, Banyalbufar, Campos, Esporles, Estellencs, Felanitx, Muro, Palma, la Pobla i Valldemossa.

En aquests municipis el sostre destinat a usos turístico-residencials és força inferior al destinat, en principi, a la població de dret.

3ª Municipis entre el 50 i el 74% del seu sostre de SU corresponent a nuclis històrics. Es tracta d'Andratx, Bunyola, Capdepera, Manacor, Marratxí, Sant Llorenç i Sóller.

El turisme es fa important en aquests municipis, o graviten amb força sobre la capital per proximitat geogràfica (Bunyola i Marratxí).

4ª Municipis entre el 25 i el 49% del seu sostre de SU corresponent a nuclis històrics. Es tracta d'Escorca, Lluçmajor, Pollença, les Salines, Santa Margarida, Santanyi i Son Cervera.

Municipis, tots ells, que dependen directament o indirectament del turisme de llurs marines.

5ª Municipis amb menys del 25% del seu sostre de SU corresponent a nuclis històrics. Es tracta d'Alcúdia i Calvià.

Ambdós municipis abocats de ple al turisme com a única font de riquesa per a la seva economia.

Com hem pogut observar, és sempre el terme litoral i la proximitat a Palma els factors determinants dels canvis edevinguts sobre el solar mallorquí.

Un dels aspectes que poden ser comentats és el dels aprofitaments d'aquests diferents NSU. De major a menor aprofitament han estat ordenats a la taula 4.4.3 i de

l'observació de la mateixa en podem extreure algunes conseqüències:

1ª Els petits nuclis interiors solen tenir uns coeficients d'aprofitament global màxim lleugerament superior a la resta. Això és degut a la històrica fam de terra que s'ha donat a Mallorca, això feia acaramullar al màxim els habitatges per tal que quedàs tota la terra que fos possible com a disponible per al conreu.

2ª No cal insistir més en la condició més extensiva del nuclis turístico-residencials en oposició a l'intensiu del altres nuclis.

3ª Es dona un canvi quantitatiu cap al litoral, malgrat qualitativament els centres tradicionals conserven més atractiu per a capes de cada vegada majors de de la població.

La darrera qüestió que voldriem tractar respecte al NSU va relacionada amb el dibuix de l'illa que ens presenten els diferents nuclis amb els dimensionats que els planejaments els assigna.

Un dels models més utilitzats en geografia per a l'estudi de jerarquies urbanes és l'anomenat Rang-size (segurament ho hauriem de traduir al català com a Rang-grandària).

Aquest model malgrat compti amb notables precedents sembla que és atribuït a l'obra d'en Zipf (CAPEL, 1974, pp 80), i el que ens diu és que:

(...) el tamaño P_R de una ciudad de rango R (ordenadas las ciudades de mayor a menor) de un sistema de ciudades, cuya urbe mayor es de tamaño P_1 , se halla dividiendo P_1 por el rango R :

$$P_R = P_1 / R^q.$$

(RACIONERO, 1981, pp 18-19).

q és un exponent proper a la unitat.

Com ha dit en CAPEL (1984, pp 79):

(...) la segunda ciudad del país poseerá una población 1/2 la población de la primera; la tercera 1/3, y así sucesivamente.

és molta la bibliografia que sobre el model Rang-size hi ha a l'abast, per al cas espanyol destacariem l'obra d'en DIEZ NICOLÁS (1970 i 1972), que ha servit de punt de mira de molt d'estudis posteriors, i la d'en GARCÍA NIETO (1983), que a nosaltres personalment ens ha servit força.

Però quin és el significat d'aquest model?, en RACIONERO (1981, pp 19-20) ho explica de la següent manera:

Los análisis han demostrado que distribuciones de tipo desequilibrado van evolucionando hacia la ley tamaño-rango cuando aumenta el nivel de desarrollo y de urbanización (...). La significación de la ley tamaño-rango

puede ser la siguiente: en virtud de su tamaño i complejidad, los países con distribuciones tamaño-rango tienen muchos factores interaccionando de diversas maneras, de modo que la complejidad creciente en el espacio económico acerca la distribución al tipo tamaño-rango. Esta distribución no se da cuando el sistema urbano está modelado por pocos factores (las relaciones son escasas, el sistema existe debilmente como tal), como sucede en países donde las economías de escala existen en una sola ciudad predominante, o en economías duales donde una o pocas ciudades coloniales de gran tamaño se imponen sobre el sistema indígena de ciudades menores (el sistema urbano colonialista). En tales casos las interacciones del sistema son escasas y determinadas. En cambio, en el caso de sistemas desarrollados, grandes y complejos, las interacciones en el sistema corresponden a un proceso estocástico y el coloratio macroscópico espacial del proceso es la regularidad tamaño-rango en el sistema de ciudades.

Si les previsions del planejament es duguessen a terme, com veurem, aniriam cap a aquest model. Seria el pas següent de desenvolupament després de la implantació "colonial" de la nova estructura territorial, sobre el sistema urbà "indígena" preexistent.

El punt clau per a tota verificació de la llei Rang-size és la grandària de la ciutat major en relació a la

resta, ja que com s'ha dit la segona ciutat (Manacor) hauria de tenir la meitat dels habitants de Palma, la tercera (Inca) una tercera part etc.

La macrocefàlica distribució poblacional de Mallorca, ha fet fracasar els intents de verificació d'aquesta llei a la nostra illa, una simple ullada a la taula 4.1.1.5 ens demostra el que estam diguent.

Quasi sempre que s'ha aplicat aquest model s'ha partit de la població de dret com a mesura de la grandària i del terme municipal com a unitat d'observació. Nosaltres introduïrem dos canvis per mirar de verificar el model Rang-size:

1°. En lloc del terme municipal com a unitat d'observació fixarem el NSU, ja que sobretot al litoral, han esdevingut com a unitats prou autònomes dins de l'administratiu terme municipal.

D'aquesta manera també "desinflarem" el pes de Palma tot desagragant-lo en els diferents NSU. A més el caràcter progressista del PG de Palma i desenvolupista de la majoria dels altres ens aproparà molt al model per disminuir les diferències entre els diferents rangs.

2°. En lloc de la població de fet -que ja s'ha demostrat que du a la no verificació del model- utilitzarem els sotres assignats pels planejaments als diferents NSU així com les hestàrees dels mateixos. Així podrem comprovar

si la planificació du cap a una distribució Rang-size a nivell insular amb el que això significa, o si pel contrari ens porta a una situació desequilibrada.

No cal dir que mesurar la grandària per les Hes no és del tot hortodoxe, ja que els aprofitaments assignats a aquestes poden suposar uns sostres de creixemnt força diferents. Serà en aplicar el model als sostres quant podrem comprovar si la planificació tendeix al model que com sabem avui en dia no es dona.

El model Rang-size s'aplica normalment a la població urbana (DERYCKE, 1971, pp 73). Però no és fàcil diferenciar l'urbà del rural (QUINTANA, 1979, pp 29-33).

Segons l'INE les poblacions passen de rurals a urbanes a partir del llindar establert en els 10.000 habitants. No entrarem en la crítica d'aquesta xifra (diferents extensions dels termes municipals, diferents sistemes urbans...), ja que tanmateix al treballar amb xifres de planejament que ens reflecteixen una realitat futura (?), no coneixem amb exactitud aquest futur sistema urbà i les diferències d'extensió dels municipis no són tals en tant en quant treballam amb NSU i no amb municipis.

El problema esdevé quan volem traduir 10.000 habitants (potencials) a sostre i hectàrees. Nosaltres ho hem fet a partir de la xifra assolida a la FPM de Mallorca (2.1.3).

Efectivament si dins del SU el coeficient d'aprofitament global màxim per a les àrees residencials és de $0,6746 \text{ m}^2/\text{m}^2$ i la densitat prevista per aquestes mateixes àrees és de $164,61 \text{ Hab/Ha}$, arribam a les següents dades:

$$\frac{10.000 \text{ habitants}}{164,61 \text{ Hab/Ha}} = \underline{60,75 \text{ Hes.}}$$

$$60,75 \text{ Hes} = 607.500 \text{ m}^2 \times 0,6746 \text{ m}^2/\text{m}^2 = \underline{409.820 \text{ m}^2 \text{ de sos.}}$$

és a dir que ordenant els NSU segons el sostre (taula 4.4.2) i segons les Hes (taula 4.4.1) obtindrem els rangs que hem de considerar, fins a 409.820 m^2 en el cas dels sotres i fins a les $60,75 \text{ Hes}$ en el cas de les extensions, per tal d'establir un llindar basat en els 10.000 habitants teòrics. Dels 189 NSU 66 ens entren en aquests llindars quant a les extensions i 51 en el cas dels sostre.

L'ordenació per rangs i la verificació del model s'ha duit a terme amb l'ordinador Aes-Alphaplus 14 del Departament de Geografia (taules 4.4.4 i 4.4.5).

A les esmentades taules a més del rang, nom del NSU i municipi a que pertany el NSU, hem relacionat els valors observats, els valors esperats segons els model i el cocient Observats/Esperats. Una verificació perfecta del